

ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ : Σ.ΣΟ.Ε.

ΤΜΗΜΑ : ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

« Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ »

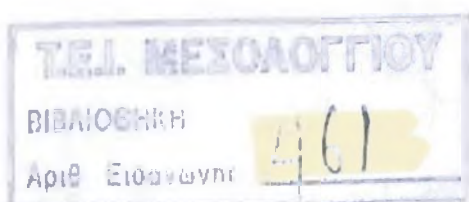
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ

Η ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ

ΤΣΕΚΟΥΡΛΟΥΚΗ ΕΛΕΝΗ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 1990

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός μας σε αυτήν την βιβλιογραφική μελέτη είναι να προσεγγίσουμε την πορεία του συνεταιριστικού κινήματος κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο .

Η εργασία αυτή διαιρείται σε πέντε κεφάλαια .

Στο πρώτο κεφάλαιο , αναφερόμαστε στην αρχή του πολέμου στην Ελλάδα , καθώς και στην αντίδραση των συνεταιρισμών , που υπήρχαν εκείνη την εποχή .

Στο δεύτερο κεφάλαιο κάνουμε κάποια ιστορική αναδρομή η οποία αναφέρεται τόσο στο εσωτερικό , όσο και στο εξωτερικό .

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά , στην περίοδο κατοχής της Ελλάδος από τους Γερμανούς , τους Ιταλούς και τους Βούλγαρους , καθώς και στην κινητοποίηση των συνεταιρισμών .

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας , στις διάφορες νομοθετικές διατάξεις , οι οποίες ισχύουν την εποχή εκείνη .

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο αναφερόμαστε στις προσπάθειες ανάκαμψης της Ελλάδας , δια μέσο της σωστής οργάνωσης των συνεταιρισμών , τόσο στον τομέα της νομοθεσίας , όσο και στον τομέα της διοίκησης . Επίσης αναφερόμαστε στην συμβολή των τρίτων , όσον αφορά την συγκρότηση των συνεταιρισμών .

Βασική υπόθεση εργασίας είναι , ότι τα έντονα επισιτιστικά προβλήματα , που δημιουργήθηκαν κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στην Ελλάδα , υπαγόρευαν την δημιουργία και την εξέλιξη των συνεταιριστικών οργανώσεων , για την αντιμετώπισή τους .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1940

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : 1940

1.1 Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος άρχισε το 1939 και σιγά-σιγά επεκτείνεται στην Ελλάδα . Το 1939 στις 15 Αυγούστου βυθίζεται στην Τήνο το αντιτορπιλικό Έλλη . Το 1940 ο πληθυσμός της Ελλάδος είναι 7.344.860 άτομα και επιφάνειά της , είναι 129.880 τ.μ . Η κατανομή του πληθυσμού έχει ως εξής : Αστικός 32 % , Ημιαστικός 15,4 % , Αγροτικός 52,6 % . Με βάση τα παραπάνω στοιχεία , ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί την πλειοψηφία του ελληνικού πληθυσμού . Στις 28 Οκτωβρίου έχουμε επίθεση της Ιταλίας στην Ελλάδα . Η Ελλάδα αντιστέκεται , η αντίσταση αποφέρει πολλές νίκες , αλλά και τεράστια οικονομικά , κοινωνικά και πολεμικά προβλήματα . Το Φεβρουάριο του 1944 η Γερμανία επιτίθεται εναντίον της Αγγλίας . Το Μάρτιο έχουμε την υποταγή της Φινλανδίας στην Γερμανία . Τον Απρίλιο έχουμε την κατάληψη της Δανίας από την Γερμανία . Το Μάιο η Γερμανία υποτάσσει την Ολλανδία , το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο . Την εποχή εκείνη πρωθυπουργός της Ιταλίας είναι ο Τσόρτσιλ . Τον Ιούνιο η Ιταλία επιτίθεται στην Αγγλία και τη Γαλλία . Οι Γερμανοί μπαίνουν στο Παρίσι . Η Γαλλία ζητά ανακωχή με συνέπεια να της ανατεθούν σοβαροί όροι . Επίσης σαν αποτέλεσμα έχουμε τη διαίρεση της Γαλλίας σε κατεχόμενη και μη . Η Βεσσαραβία η οποία είναι περιοχή με πετρέλαια , φεύγει από την κατοχή της Ρουμανίας και πηγαίνει στην κατοχή της Ρωσίας . Η Ιταλία ετοιμάζει επίθεση στην Αίγυπτο και την Αφρική , ενώ ταυτόχρονα βομβαρδίζει την Μάλτα . Το Σεπτέμβριο η Ιαπωνία τάσσεται στο πλευρό της Ιταλίας και της Γερμανίας . Τον Οκτώβριο ο Χίτλερ και Μουσολίνι συναντιούνται στο Μόναχο . Στη συνέχεια γίνονται έντονες συζητήσεις για μη αποτελεσματική δράση της Ιταλίας στην Ελλάδα , Τουρκία , Αφρική και Ρουμανία . Ο Χίτλερ συναντιέται με τον Φράκο της Ισπανίας . Τέλος έχουμε δεύτερη συνάντηση του Χίτλερ και του Μουσολίνι στην Φλόριντα και στην συνέχεια επίθεση της Ιταλίας κατά της Ελλάδας .

1.2 ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Οι συνεταιρισμοί κατά την περίοδο της κατοχής , προσπαθούν να βοηθήσουν με όλα τα μέσα , εμφανίζοντας μια πρωτοφανή κινητοποίηση και δραστηριότητα . Οι συνεταιρισμοί αφενός μεν βοηθούν με όλα τους τα μέσα και αφετέρου προτρέπουν τον ελληνικό λαό για άμυνα , νίκη και θυσίες .

Χαρακτηριστικό είναι το κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη με τίτλο «Ο εθνικός αγώνας και οι συνεταιρισμοί» , αλλά και το κείμενο του Δ.Θ.Πάνου με τίτλο «Το έργο των Γεωργικών συνεταιρισμών κατά τον πόλεμον» μέσα από τα οποία δίνονται συμβουλές για τον τρόπο καλλιέργειας των προϊόντων , τον τρόπο επεξεργασίας , την μεταφορά την , κατανομή , την κατανάλωση και τον τρόπο δράσης των συνεταιρισμών και της ΑΤΕ .

Το κείμενο του Θ.Τζωρτζάκη με τίτλο «Η κοινωνική πρόνοια και συνεταιρισμοί» , είναι ένα κείμενο που προτρέπει τους συνεταιρισμούς σε αλληλεγγύη και αποτελεσματική δράση , για τη βοήθεια του ελληνικού λαού . Το κείμενο αυτό μεταξύ των άλλων γράφει και τα εξής :

«Στον Ιερό και σκληρό αγώνα , στον οποίο ολόψυχα εδόθη το έθνος μας , οι συνεταιρισμοί , πήραν απλά , φυσικά και αθόρυβα , όπως άλλως τε απλές , φυσικές και αθόρυβες είναι όλες τους οι πράξεις , τη θέση τους .

Οι λαϊκοί αυτοί οι οργανισμοί , που το βαθύτερο νόημα της ύπαρξής τους και θεμελιώδης σκοπός τους είναι η διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και βασικό τους μέσο γι' αυτό η θυσία του τώρα για το αύριο , από τη φύση τους ήτανε έτοιμοι να προσαρμοσθούν αμέσως στις πολεμικές συνθήκες και να γίνουν ικανοί βοηθοί στον αγώνα μας , που τελικό σκοπό έχει να μας εξασφαλίσει , με την ανεξαρτησία του Έθνους μας , την ελευθερία μας και τη διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς μας και που μας ζητεί μόνο τη θυσία του παρόντος για το μέλλον ...

Κοινωνικής Πρόνοιας και μάλιστα όχι μόνο για τις οικογένειες των μελών τους , αλλά και για όλες τις οικογένειες στην περιφέρειά τους .

Εξ άλλου οι συνεταιρισμοί , επειδή προέρχονται από αυτούς τους ίδιους τους αγρότες , έχουν την ίδια ψυχολογία και την ίδια νοοτροπία με αυτούς που προστατεύουν και επομένως μπορούν να τους καταλάβουν καλλίτερα από κάθε άλλον και να τους εμπνεύσουν τη μεγαλύτερη δυνατή εμπιστοσύνη . Το πνεύμα της οικειότητας που επικρατεί μεταξύ τους , η μακριά γνωριμία και η συναίσθηση εκείνων που δέχονται τη βοήθεια από τους συνεταιρισμούς ότι οι οργανισμοί αυτοί είναι και δικά τους δημιουργήματα , που έχουν αποκλειστικό σκοπό την εξυπηρέτηση καθ' ενός από τη συνολική δύναμη όλων , αφαιρούν από τον προστατευόμενο και το παραμικρό ίχνος αμηχανίας , στην οποία φυσικά περιέρχεται κάθε ένας που δέχεται κάτι , έστω και αν αυτό το δικαιούται απόλυτα ή αν η παροχή του αποτελεί κοινωνική υποχρέωση . Διευκολύνετε επίσης το έργο αυτού που ασκεί την πρόνοια και δημιουργείται η θερμή και στοργική ατμόσφαιρα που είναι τόσο απαραίτητη στην εκτέλεση μιας τόσο λεπτής λειτουργίας , που και η παραμικρότερη διαταραχή της θα μπορούσε να πληγώσει και να πικράνει .

Αλλά και ανεξάρτητα από τον ψυχολογικό παράγοντα που συνηγορεί για την ανάμιξη του συνεταιρισμού στην άσκηση της κοινωνικής Πρόνοιας στην ύπαιθρο , ο Συνεταιρισμός και από τεχνική άποψη έχει όλες εκείνες τις ικανότητες που χρειάζονται για την επιτυχή άσκηση ενός τέτοιου έργου .

Οι συνεταιρισμοί επαρκώς οργανωμένοι , με άρτια συγκρότηση συλλογικών οργάνων , με έλεγχο εσωτερικό και εξωτερικό ολοκληρωμένο , προετοιμασμένοι να αναλαμβάνουν διαχειρίσεις , κατατοπισμένοι με τις συνθήκες του τόπου τους και των ανθρώπων του τόπου αυτού , με δική τους οικονομική δύναμη , με κύρος και με – κατά το μάλλον και ήττον – αρκετή ελευθερία πρωτοβουλίας , είναι σε θέση να ασκήσουν την κοινωνική πρόνοια όχι μόνο ακολουθώντας κανόνες γενικούς , αλλά και συμπτωματικά , με την ευχερή προσαρμογή τους σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση .

Αυτό άλλωστε είναι το μεγάλο πλεονέκτημα του Συνεταιρισμού , δηλαδή η ικανότητα που έχει να ενεργεί συμπτωματικά , που του εξασφαλίζει τη ζωντάνια και τη φρεσκάδα στην άσκηση και αυτού και όλων του των έργων και ιδίως του σπουδαίου έργου της Αγροτικής Πίστεως , όπως επανειλημμένως σε άλλες ευκαιρίες τονίσθηκε .

Ο Συνεταιρισμός θα είναι σε θέση να κάμει πάντοτε σε κάθε περίπτωση ότι χρειάζεται , ούτε περισσότερο ούτε λιγότερο , πράγμα που δεν μπορεί να το επιτύχει – προ παντός στην ύπαιθρο - οποιαδήποτε άλλη οργάνωση , που ακολουθώντας στη δράση της κανόνες δοσμένους από πριν , πετυχαίνει βέβαια το μέσο όρο , όχι όμως την ακρίβεια .

Οι ικανότητες λοιπόν αυτές του συνεταιρισμού , που απορρέουν από την ιδιοφυή συγκρότησή του , του επιβάλλουν την ενεργό ανάμιξή του στην Κοινωνική Πρόνοια κατά την έκτακτη αυτή περίοδο της ζωής μας , αλλά συγχρόνως επιβάλλουν σε όλους μας την αναγνώριση του εξαιρετικού ρόλου που ανήκει και στους Συνεταιρισμούς κατά την διεξαγωγή του ιερού και σκληρού αγώνα μας» .

Εκτός από το συγγραφικό έργο πολλών συνεταιρισμών της εποχής εκείνης , οι συνεταιρισμοί βοήθησαν τον αγώνα διαθέτοντας μεγάλα χρηματικά ποσά . Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το Δεκέμβριο του 1940 οι συνεταιρισμοί είχαν εισφέρει 39.325.620 .

Αναλυτικά :

Οι Συνεταιριστικές οργανώσεις	: 31.642.177
Οι Αγρότες ως άτομα	: 2.624.957
Η Κοινοπραξία Σουλτανίνας (και 50.000 οκ. Σουλτανίνα για το στρατό)	: 2.000.000
Η κοινοπραξία σίτου	: 2.500.000
Η Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή	: 500.000
Οι υπάλληλοι της ΕΣΣΕ	: 6.320
Η Ομοσπονδία Θεσ/νίκης	: 26.486

39.325.620

1.3 ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι συνεταιρισμοί λειτουργούσαν σαν όργανα εφαρμογής της γεωργικής πολιτικής του κράτους . Όσο αναφορά αυτή την ιδιότητα των συνεταιρισμών αποφασίστηκαν τα εξής :

1. Παραγωγή γεωμήλων : α) προμήθεια του σπόρου από το εξωτερικό β) παραγωγή στο εσωτερικό γ) συγκέντρωση και διάθεση γεωμήλων δ) απόκτηση αποθηκών από τους συνεταιρισμούς για τη συγκέντρωση της παραγωγής .
2. Τα αγροτικά προϊόντα γενικά να συγκεντρώνονται σε αποθήκες , που θα δημιουργούνται από τους συνεταιρισμούς και όχι από τις κοινότητες .
3. Η χρησιμοποίηση εκλεκτών ποικιλιών σπόρου με α) συγκέντρωση και παρασκευή του σπόρου β) συνεργασία του παραγωγού με ερευνητικά ιδρύματα γ) συγκέντρωση , αποθήκευση , καθαρισμό , φόρτωση , διάθεση κ.α. των προϊόντων .
4. Με την προσπάθεια δημιουργίας ειδικής υπηρεσίας στην ΕΣΣΕ ανατέθηκε από την ΚΕΠΕΣ η διαχείριση του εγχώριου σίτου στις συνεταιριστικές οργανώσεις .
5. Διάθεση γεωργικών , εφοδίων , φαρμάκων , λιπασμάτων , σπόρων καθώς και προϊόντων διατροφής , τόσο στους συνεταιρισμένους , όσο και στους μη συνεταιρισμένους παραγωγούς , δια μέσω των συνεταιριστικών οργανώσεων .
6. Η συγκέντρωση διαφόρων προϊόντων , θα γίνεται από τους συνεταιρισμούς με απόφαση του κράτους .

Μεγάλη είναι και η δραστηριότητα των δασικών συνεταιρισμών . Με τον νόμο 1627/1939 κανονίζονται τα σημεία ,

που αφορούν τη σύσταση και τη λειτουργία τους . Τα σημαντικότερα από αυτά αναφέρονται .

- A) στην κυριότητα και την νομή αδιαιρέτου δάσους .
- B) στην δασική εκμετάλλευση .
- Γ) στην καυσοξυλία .

Σημαντικός αλλά και αρκετά παρεξηγημένος είναι ο ρόλος , που διαδραματίζουν οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα . Οι συνεταιρισμοί αυτού του είδους βοηθούν τόσο τους αγρότες , όσο και την ΑΤΕ .

Με βάση τη γνωμοδότηση του Οικονομικού Συμβουλίου , οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να χρησιμοποιούνται και για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας , όπως ακριβώς χρησιμοποιούνται και για την ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής .

Σημαντική θέση κατέχουν οι συνεταιρισμοί , όσο αναφορά τα μέτρα , που πήρε η κυβέρνηση κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο , για τη συγκέντρωση των προϊόντων . Με το νόμο 3476\1940 που αφορά τη ρύθμιση του εμπορίου των ελληνικών προϊόντων , ο υπουργός Εθνικής οικονομίας μπορεί να αναθέτει στους παραγωγούς τη συγκέντρωση διαφόρων προϊόντων για το εσωτερικό ή το εξωτερικό εμπόριο . Η ανάθεση γίνεται σε οργανισμούς , σε ενώσεις εμπόρων ή βιομηχάνων . Για λογαριασμό αυτών , η συγκέντρωση των προϊόντων ανατίθεται ουσιαστικά σε Συνεταιριστικές οργανώσεις ή κοινοπραξίες τους .

Με το νόμο περί εκτάκτων μέτρων οργάνωσης της γεωργικής παραγωγής η δημιουργία Συνεταιριστικών ενώσεων και κοινοπραξιών διευρύνεται σημαντικά και σε έναν πολύ μεγάλο βαθμό .

Η επίθεση της Ιταλίας στην Ελλάδα , ήταν αφορμή για την κινητοποίηση των αγροτών και τη συμβολή τους στον αγώνα . Το Δεκέμβριο του 1940 , αντιπρόσωποι των Γεωργικών συνεταιρισμών και επίτροποι της ΕΣΣΕ κλίθηκαν από το Υφυπουργείο Συνεταιρισμών για σύσκεψη . Η σύσκεψη κράτησε 15 ημέρες , υπό την προεδρία του Προέδρου της Κυβερνήσεως και αποφασίστηκε η συμμετοχή των

αγροτών αλλά και των γεωργικών συνεταιρισμών στην οργάνωση της γεωργικής επιστρατεύσεως , στην καλλιέργεια των κτημάτων όσων είχαν στρατευθεί , αλλά και στην οικονομική συμπαράσταση των στρατευθέντων .

Με νόμο που ψηφίσθηκε και με απόφαση των διοικητικών συμβουλίων , αλλά και τη σύμφωνη γνώμη του προέδρου του Ανωτάτου συμβουλίου συνεταιρισμών , επιτρέπεται η διάθεση των αποθεματικών των συνεταιρισμών , εφόσον πρόκειται για εθνικούς σκοπούς .

Για τη βελτίωση της καλλιέργειας βάμβακος ιδρύθηκε ο «Οργανισμός Βάμβακος» . Όταν ιδρύθηκε ο οργανισμός τα εκκοκκιστήρια βάμβακος βρίσκονταν σε άθλια κατάσταση . Με τον ΑΝ 254\1936 και το Β.Δ. 4.12.1936 δημιουργήθηκαν από ιδιώτες βελτιωμένα εκκοκκιστήρια βάμβακος . Το 1940 υπήρχαν 88 εκκοκκιστήρια με 122 μηχανές . Το 1936 – 40 η καλλιέργεια ήταν 467.000 στρέμματα με 9.090 μετρ. τον. Εκκοκκισμένα . Την κατοχική περίοδο η παραγωγή έπεσε κατακόρυφα .

1.4 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Συντεχνιακή συνεταιριστική οργάνωση (ΕΣΣΕ)

Η ΕΣΣΕ έχει αναπτύξει έντονες πρωτοβουλίες και βασικές αρμοδιότητες , οι οποίες της δόθηκαν με τον ΑΝ 1154\1938 .

Το καταστατικό της ΕΣΣΕ άλλαξε σε πολλά και ιδιαίτερα σε αυτά , που αφορούν τους ψήφους και τους αντιπροσώπους .

Με τον ΑΝ 2330\1940 οι επίτροποι της ΕΣΣΕ δεν χάνουν την δικηγορική τους ιδιότητα , η οποία αναστέλλεται , όσο ασκούν αυτή την ιδιότητα .

Το 1940 η Γενική Συνέλευση της ΕΣΣΕ είχε ως εξής :
«Κατόπιν προσκλήσεως της ΕΣΣΕ συνήλθε την 29^η Ιουνίου η Γενική

αυτής Συνέλευσης εν Αθήναις εις την μεγάλην αίθουσαν της Ανωτ. Σχολής Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών και ήρχισε τας εργασίας αυτής . Αι εργασίαι της συνελεύσεως εσυνεχίσθησαν την επομένην 30 Ιουνίου και μεθεπομένην 1 Ιουλίου , οπότε και έληξεν η σύνοδος της Γενικής Συνελεύσεως .

Κατά την έναρξιν των εργασιών παρέστησαν οι κ.κ. ο Πρόεδρος της κυβερνήσεως , ο Επίσκοπος Νατάρων ως εκπρόσωπος του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών , οι Υπουργοί Γεωργίας , Εσωτερικών , Συγκοινωνίας , Οικονομικών , οι Υφυπουργοί Ναυτικών , Αγορανομίας δημ.ασφάλειας , πολ. γραφείο Πρωθυπουργού , Αεροπορίας , ο Διοικητής και ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΑΤΕ , ο Διοικητής του Α' σώματος στρατού , οι αρχηγοί της Χωροφυλακής και της ειδικής Ασφαλείας , ο αρχηγός της Αστυν. Πόλεων Αθηνών , καθηγηταί της Ανωτατ. Σχολής Οικονομικών και Εμπορικών επιστημών , πολλοί ανώτεροι υπάλληλοι του κράτους της ΑΤΕ της ΕΣΣΕ κλπ .

Ο κ.Πρόεδρος της κυβερνήσεως εκύρηξε την έναρξιν των εργασιών της γενικής Συνελεύσεως .

Εκ των 63 Ενώσεων μελών της ΕΣΣΕ με σύνολον ψήφων 134 , παρέστησαν δι' αντιπροσώπων των 57 ενώσεις με 125 ψήφους . Εκτός αυτών παρίσταντο αντιπρόσωποι 8 Ενώσεων άνευ ψήφου :

Μετά την πιστοποιήσιν της απαρτίας της Γενικής Συνελεύσεως , ο αντιπρόσωπος της Ενώσεως Γεωργ. Συνεταιρισμών Ηρακλείου ανέγνωσε ψήφισμα , γενόμενον ομοφώνως δεκτόν υπό της Συνελεύσεως δια του οποίου εκφράζεται η ευγνωμοσύνη και η αφοσίωσις του αγροτικού κόσμου προς τον Αρχηγόν της Κυβερνήσεως .

Μετά την αποδοχήν του ψηφίσματος , ο λόγος εδόθη εις τον κ. Πρόεδρον της Ε.Σ.Σ.Ε. ο οποίος προέβη εις λεπτομερή ανάλυσιν του συντελεσθέντος έργου παρά της Ε.Σ.Σ.Ε. κατά το δεκάμηνον διάστημα που παρήλθε από της πέρυσι συνελθούσης Α' Τακτικής Συνελεύσεως .

Μετά το πέρας της εκθέσεως των εργασιών της Ε.Σ.Σ.Ε. υπό του Προέδρου αυτής , έλαβε τον λόγο ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως . Ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εχαιρέτησε τους εκπροσώπους του Αγροτικού Κόσμου και τους παρεκάλεσεν ίνα επανερχόμενοι εις τα ίδια μεταβιβάσουν εις αυτόν την ικανοποίησιν του δια την υποστήριξη του έργου της Κυβερνήσεως . Το έθνος ετόνισε , τρέφει βαθείαν ευγνωμοσύνην εις τον Αγροτικόν Κόσμον όχι μόνον , διότι υπήρξεν ο θεματοφύλαξ των παραδόσεών μας και της συντηρήσεως του πνεύματος της φυλής , αλλά και διότι δεν εδίστασε ποτέ να χύσει αφειδώς το αίμα του όταν αι εθνικαί περιστάσεις το επέβαλλον η μεγάλη πλειοψηφία εκείνων που έπεσαν ήσαν αγρόται . Μεθ' ο κ. Πρόεδρος , αφού εξήρε τα αγαθά της οργανώσεως γενικώς , ησχολήθη με την συνεταιριστικήν οργάνωσιν , καθώς και την οργάνωσιν του οίκου του Αγρότου τας οποίας η κυβέρνησις με στοργή περιέλαβεν και πολλά εξ αυτών περιμένει . Περαιτών ο κ. πρόεδρος της κυβερνήσεως ηυχήθη επιτυχίαν των εργασιών της Συνελεύσεως και εξέφρασε προς τους συνέδρους τας ευχαριστίας του .

Το απόγευμα οι αντιπρόσωποι των συνεταιρικών οργανώσεων κατέθεσαν στέφανον εις το Μνημείον του , Άγνωστου Στρατιώτου . Το εσπέρας της αυτής ημέρας εδόθη υπό της Ε.Σ.Σ.Ε. μέγα γεύμα εις τον κήπον του Υπουργείου Διοικήσεως Πρωτεύουσής προς τιμήν του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως και Ανωτάτου , Επόπτου των συνεταιρισμών .

Την επόμενην Κυριακήν 30 Ιουνίου επανελήφθησαν αι εργασίαι της Γενικής Συνελεύσεως παρίσταντο αντιπρόσωποι 58 Ενώσεων με 128 ψήφους .

Ο Εντεταλμένος Σύμβουλος της Ε.Σ.Σ.Ε. εισηγείται τον απολογισμόν της διαχειρίσεως της Ε.Σ.Σ.Ε. κατά το λήξαν έτος , καθώς και τον προϋπολογισμόν του τρέχοντος έτους . Αμφότεροι εγκρίνονται παμψηφεί .

Κατά την απογευματινήν συνεδρίασιν εγένετο εκλογή δια μίαν τριετίαν των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου . Εξελέγησαν οι κ.κ. Σ. Γουδελής , Αν Γιαγκουνίδης , Γ. Σαββίδης , Δ. Κουκουρίκος , Αλ. Πάλιος , Δ. Βελλιαρούτης , Γ. Βαρούχας , Δ. Κακαβιάς , Π. Βουγιούκας .

Ως μέλη στο Ανώτατο Συμβούλιο Γεωργικών Συνεταιρισμών εκλέχτηκαν οι Γ. Βαρούχας και Δ. Κουκουρίκος» .

(«Συνεταιριστής» 1940 σ. 80)

2. Κεντρικές Οικονομικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις

α) Η κοινοπραξία Συνεταιριστικών Οργανώσεων Σίτου (ΚΥΔΕΣ) . Με τον ΑΝ 2385\1940 ιδρύονται κοινοπραξίες με σκοπό να βελτιωθεί η συνεργασία των οργανώσεων και να διευκολυνθούν οι διάφορες ενέργειες και δραστηριότητες τους . Η ΚΥΔΕΣ εκτελεί εντολές της ΚΕΠΕΣ . Το διοικητικό Συμβούλιο της ΚΥΔΕΣ είναι 11 μελές , ενώ η πρώτη Γενική Συνέλευση έγινε με την παρουσία 48 ενώσεων .

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΥΔΕΣ το αποτελούσαν τα εξής άτομα : κ. Αμπλιανίτης (Πρόεδρος) , κ. Γεωργακόπουλος (Αντιπρόεδρος) . Μέλη Ι. Σουρίδης , Αιμ. Στυλιάδης , Ανδρ. Δήμας , Π. Γλιγλής , Θρ. Καλούδης . Εκτελεστική επιτροπή : Ο Πρόεδρος , ο Αντιπρόεδρος ο Ι. Σουρίδης και ο Ανδρ. Δήμας . Τη Διεύθυνση της ανέλαβε ο Ι. Σουρίδης .

Το 1940 η τιμή εξαγοράς του σίτου ήταν 8,70 η οκά . Το 1941 ανατέθηκε στην ΚΥΔΕΣ η συγκέντρωση βάμβακος με ΑΝ 908\41 . Το 1942 της ανατέθηκε και η βιομηχανοποίηση βάμβακος .

β) Η κοινοπραξία Συνεταιρισμών Οργανώσεων Σουλτανίνας (ΚΣΟΣ)

Τα προβλήματα και οι δυσκολίες , που δημιούργησε ο Β' παγκόσμιος πόλεμος , όσο αναφορά τη διακίνηση της σουλτανίνας , είχαν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία της ΚΣΟΣ . Η ΚΣΟΣ δημιουργήθηκε το 1940 με ΑΝ 2385 και ΑΝ 2511 . Δημιουργήθηκε από συνεταιριστικές ενώσεις της Κορινθίας και της Κρήτης , οι οποίες διέθεταν σουλτανίνα .

Με τον Α. νόμο «περί εκτάκτων μέτρων οργανώσεως της γεωργικής παραγωγής» θα υποχρεώσει την ενιαία διαχείριση σουλτανίνας όλων των παραγωγών , είτε είναι συνεταιρισμένοι είτε όχι .

Με το ΑΝ 2476 και με την πράξη 753\1940 το Υπουργικό συμβούλιο αποφάσισε να γίνεται από την Κοινοπραξία η συγκέντρωση προϊόντων τα οποία δεν έχουν καλή θέση στη διεθνή αγορά . Τα προϊόντα αυτά θα βρίσκονται στη διάθεση του εξαγωγικού εμπορίου .

Γ) ΟΑΣΟ

Ο ΑΣΟ λειτουργεί περισσότερο σαν κρατική υπηρεσία και λιγότερο σαν συνεταιριστική οργάνωση , παρ' όλα αυτά παίζει σημαντικό ρόλο σε θέματα , που αφορούν τη διαχείριση της Κορινθιακής σταφίδας με αποτέλεσμα να δρα σημαντικά στο χώρο όπου δρουν οι Σταφιδικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις .

Με το ΑΝ 2476\1940 του ανατίθεται διαμεσολαβητικός ρόλος σχετικά με την Κορινθιακή σταφίδα .

Δ) Γραφείο Προστασίας Ελληνικών Σύκων .

Το γραφείο αυτό παρόλο που δεν αποτελεί μια καθαρή συνεταιριστική οργάνωση , παίζει σημαντικό ρόλο στην κατασκευή τεχνικής υποδομής για την επεξεργασία των σύκων , όπως αποστειρωτήρια και αποθήκες .

Λόγω του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και των δυσχερειών , που προκάλεσε σε όλους τους τομείς , η συγκέντρωση σύκων ανατίθεται σε αυτό το γραφείο .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

1941

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : 1941

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο Ιανουάριος βρίσκει την Ελλάδα να έχει μεγάλα προβλήματα και κακουχίες , ενώ ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος δεν έχει ακόμα τελειώσει . Ένα θετικό στοιχείο είναι οι νίκες των ελλήνων στα βουνά της Ηπείρου και της Αλβανίας . Στις 29 Ιανουαρίου ο Μεταξάς πεθαίνει και αναλαμβάνει καθήκοντα πρωθυπουργού ο υπουργός πρόνοιας και Διοικητής της ΑΤΕ Αλέξανδρος Κορίζης . Το Μάρτιο έχουμε την επίθεση του Μουσολίνι στην Ελλάδα , η οποία συνοδεύεται από μια ηρωική αντίσταση των Ελλήνων . Η Βουλγαρία μπαίνει στον πόλεμο και τάσσεται στο πλευρό της Γερμανίας – Ιταλίας , ενώ η Γιουγκοσλαβία προσχωρεί στον Άξονα . Τον Απρίλιο Γερμανικές φάλαγγες με ισχυρό πολεμικό εξοπλισμό χτυπούν Γιουγκοσλαβία και Ελλάδα , οι οποίες αντιστέκονται ηρωικά , με μεγάλες όμως απώλειες . Το γεγονός αυτό οδηγεί τον πρωθυπουργό Αλέξανδρο Κορούζη σε αυτοκτονία .

Από την πλευρά του στρατηγού Γ . Ισολάκογλου έχουμε συνθηκολόγηση με σκοπό να σωθεί ο στρατός από ολοσχερή καταστροφή . Βασιλιάς και κυβέρνηση Τσουδερού φεύγουν για την Κρήτη . Οι Γερμανοί μπαίνουν στην Αθήνα . Από 29 Απριλίου 1941 αναλαμβάνει δράση η κυβέρνηση Τσολάκογλου και στρατηγών . Υπουργός Γεωργίας αναλαμβάνει στην αρχή ο Χ. Κατσημήρος και αργότερα ο Ι. Καραμάνος . Στο εσωτερικό της Ελλάδος επικρατεί πανικός μια και οι Έλληνες στρατιώτες προσπαθούν απεγνωσμένα να επιστρέψουν στα σπίτια τους , ενώ εχθρικά στρατεύματα κινούνται προς όλες τις κατευθύνσεις .

Γερμανοί και Ιταλοί καταλαμβάνουν την Ελλάδα κατά τμήματα . Σαν αποτέλεσμα έχουμε το διαμελισμό της Ελλάδας , με δυσκολία επικοινωνίας , διοίκησης και κυκλοφορίας αγαθών . Στις 27 Σεπτεμβρίου 1941 , ιδρύεται το ΕΑΜ ενώ το 1941 έχουμε και την ίδρυση του ΕΔΕΣ του ΕΚΚΑ και άλλων ομάδων .

2.2 Η ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ο χειμώνας του 1941,42 ήταν δραματικός μια και το επισιτιστικό πρόβλημα , δημιουργήθηκε απότομα τον Απρίλιο του 1941 ύστερα από επίθεση των Γερμανών .

Από μέρους της Κυβέρνησης λαμβάνονται διάφορα μέτρα τα οποία όμως δεν καταφέρνουν να καλυτερεύσουν την κατάσταση , ενώ τα πράγματα στο εσωτερικό της Ελλάδας πηγαίνουν ολοένα και χειρότερα . Ο αγροτικός πληθυσμός είναι αυτός που υποφέρει περισσότερο από όλες τις μερίδες του Ελληνικού λαού . Σε αυτή λοιπόν την μερίδα του πληθυσμού απευθύνεται και το παρακάτω κείμενο , μέσα από το οποίο φαίνεται η δραματική κατάσταση εκείνης της εποχής . Το κείμενο αυτό είναι του προέδρου της Κυβερνήσεως Γ. Τσολάκογλου , δημοσιεύεται στην πρώτη σελίδα στο «βήμα του Αγρότου» και έχει ως εξής :

«... Η εξακολούθησις της σημερινής καταστάσεως εγκυμονεί τρομακτικούς κινδύνους δια το μέλλον της Ελλάδος . Η έκτασις των κινδύνων αυτών με υποχρεώνει να εισέλθω εις την οδόν των σκληρών μέτρων , τα οποία ευρίσκουν την δικαίωσιν των εις τον ιερόν σκοπόν της σωτηρίας του Έθνους .

Δύο πελώρια απειλαί επικρέμανται επί της Ελλάδος . Η φυλετική και η κοινωνική . Η πρώτη οφειλόμενη εις τον υποσιτισμόν απειλεί το πολυτιμότερο στοιχείον του Έθνους , την βιολογικήν μας δηλαδή συγκρότησιν , την σωματική μας ευστάθειαν ... Η κοινωνική απειλή συνίσταται εις το γεγονός ότι δια της ευκόλου και ατίμου συσσωρεύσεως ενόχου πλούτου εις χείρας ανθρώπων προσβεβλημένων αθεραπέυτος από την λέπραν της ανηθικότητας και της ασυνειδησίας θα σχηματισθεί ιθύνουσα τάξις αποτελούμενη από τα κατακαθίσματα της κοινωνίας , τα οποία ανερχόμενα από τον βυθόν εις την επιφάνειαν θα διευθύνουν μεταπολεμικώς την Ελλάδα καταλύοντα πάσα έννοιαν ηθικής , ιεραρχίας και κοινωνικής αρετής ...

... Ιδιαίτερος σήμερον την συνδρομήν των παραγωγών μας θα πρέπει να αντιληφθούν εγκαίρως ότι η ζωή λαού μας αξίζει πολύ περισσότερον από χιλιάδραχμα ... τα χαρτονομίσματα αυτά του ανθεκτικού εμπορίου μπορεί από στιγμής εις στιγμήν να αναφλεγούν και να καταστρέψουν όλην των την περιουσίαν και αυτούς τους ίδιους ...

Δεν επιθυμώ να πενθήσει οικογένεια Έλληνας παραγωγού από ελληνικά σφαίρα .

Δι' αυτό προσκαλώ τους παραγωγούς να ακολουθήσουν τον ίσιον δρόμον της φιλαλληλίας και του πατριωτισμού . Αν αρνηθούν να το πράξουν τους προειδοποιώ ότι θα λάβουν πικράν και αιματηράν πείραν της σκληρότητας μέθ' ης μου επιβάλλει η εθνική συνείδησης να πλήξω τους απεργαζομένους την λαϊκήν δυστυχίαν .

...Και μια δραχμή επί πλέον των τιμών των καθοριζομένων υπό του κράτους , αποτελεί αισχροκέρδειαν ... προειδοποιούνται ότι μόλις αποπειραθούν να διαβούν το όριον της καθορισμένης τιμής θα συναντήσουν το φάσγανον του νόμου .

Επί πλέον οι παραγωγοί έχουν καθήκον να μη πωλούν εις τους μαυραγορίτας , οι οποίοι επιπίπτουν ως ακρίδες εις τα περιβόλια και τα κτήματα , αλλά να προτιμούν τους πτωχούς καταναλωτάς και τους γνωστούς και τίμιους εμπόρους .

Προειδοποιώ δια τελευταίαν φοράν τους παραγωγούς . Δεν θα φεισθώ ούτε της ζωής , ούτε της περιουσίας εκείνων που θα είχαν το θράσος να εξακολουθήσουν εγκληματούντες ... Η Κυβέρνηση και το Κράτος θα επιβάλλει τους Νόμους ...»

Ένα άλλο κείμενο το οποίο δημοσιεύτηκε στο «βήμα του Αγρότου» στις 20.12.1941 και απεικονίζει την κρισιμότητα της καταστάσης είναι το εξής :

«Το Έθνος , η κοινωνία η Ελληνική σε σας Αγρότες στηρίζει τις μεγαλύτερες ελπίδες ...» , «ο καθένας που έχει να κάμει δέηση , παράκληση , ... ας θυμηθή και τους απόρους που οι ευχές του θα' ναι πολύ ευπρόσδεκτες , σα λιβάνι και σμύρνα μπροστά στο θρόνο του Υψίστου ...

Δίνετε από το εμπόρευσμά σας : φασόλια , φακές , ρεβίθια , σύκα , σταφίδα , λάδι , ελιές , ότι έχετε , ότι και όσο μπορείτε ...»

Η κατάσταση βέβαια στους κόλπους του αγροτικού πληθυσμού δεν ήταν καλή μια και υπήρχαν ελλείψεις σε αγροτικά

προϊόντα , που δεν μπορούσαν να παράγουν οι ίδιοι αλλά και σε πολλά βιομηχανικά προϊόντα . Επίσης η μείωση της παράγωγης λόγω πολέμου , καθώς και οι επιδρομές των κλεφτών έκαναν την κατάσταση ακόμα πιο κρίσιμη .

2.3 ΔΙΕΘΝΙΚΑ

Το 1941 ο άξονας υπερισχύει και πόλεμος συνεχίζεται με ολέθριες συνέπειες . Οι Γάλλοι αντιστέκονται ενώ οι Σύμμαχοι καταλαμβάνουν Ιταλικές αποικίες στην Αφρική . Τον Ιούνιο ο Χίτλερ επιτίθεται εναντίον της ΕΣΣΔ . Τον Αύγουστο ο Ρούσβελτ και ο Τσόρτσιλ διαμορφώνουν το χάρτη της συνεργασίας τους στον Ατλαντικό . Στις 7 Δεκεμβρίου οι Ιάπωνες βυθίζουν πολλά Αμερικάνικα πλοία στο Πέρλ Χάρμπορ . Στις 8 Δεκεμβρίου η Αμερική εισέρχεται στον πόλεμο . Οι Ιάπωνες καταλαμβάνουν Σιάμ , Σιγκαπούρη , Φιλιππίνες , Ν.Γουϊνέα καθώς μπαίνουν στον Ειρηνικό . Οι μάχες αεροπορίας και ναυτικού γίνονται ολοένα και πιο έντονες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ
(1942 - 1944)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

3.1 Η ΚΑΤΟΧΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΙΤΑΛΟΥΣ , ΤΟΥΣ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ

Η κατάληψη της Ελλάδας από τους Ιταλούς και τους Γερμανούς ήταν πάρα πολύ καταστροφική για την Ελλάδα .

Την περίοδο εκείνη , μεγάλη ήταν η καταστροφή που υπέστη η Ελληνική βιομηχανία . Σχεδόν όλες οι βιομηχανικές μονάδες καταστράφηκαν ή αρπάχθηκαν από τους κατακτητές .

Την μεγαλύτερη όμως εξαθλίωση υπέστη ο γεωργικός τομέας . Γεωργικά εργαλεία και εγκαταστάσεις έπεσαν στα χέρια των κατακτητών και λεηλατήθηκαν . Τουλάχιστον 1½ εκατομμύρια τόνοι από γεωργικά προϊόντα καταστράφηκαν και 140.000 αγροτικά νοικοκυριά λεηλατήθηκαν μαζί με όλα τους τα υπάρχοντα . Με τις επιτάξεις , τις δημεύσεις και τις κάθε είδους λεηλασίες , οι κατακτητές άρπαζαν την σοδειά των αγροτών . Με τις δηώσεις και τους εμπρησμούς κατέστρεψαν τα εγγειοβελτιωτικά έργα και όλο σχεδόν τον παραγωγικό αγροτικό εξοπλισμό .

Το ζωικό κεφάλαιο υπέστη επίσης μεγάλες ζημιές . Υπολογίζεται ότι τουλάχιστον 320.000 μεγάλα ζώα και 3.000.000 μικρά ζώα καταστράφηκαν . Η παραγωγή προϊόντων από την Ελληνική κτηνοτροφία έπεσε κάτω του 40% , ενώ τα ζώα που παρέμειναν και τα οποία ήταν ικανά να βοηθήσουν τους κτηνοτρόφους και γεωργούς στις διάφορες εργασίες , όπως το όργωμα των χωραφιών , ήταν πολύ λίγα .

Με βάση τα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας και της Αγροτικής Τράπεζας , υπολογίζεται ότι τουλάχιστον 300.000 αγροτικά σπίτια υπέστησαν ζημιές κατά την περίοδο 28-10-1940 μέχρι και την 26-8-1945 .

Η αγροτική παραγωγή μειώθηκε κατακόρυφα αφενός μεν γιατί οι αγρότες άφηναν τα χωράφια τους ακαλλιέργητα , λόγω της καταδίωξης τους από τους κατακτητές και αφετέρου δε , λόγω της καταστροφής του παραγωγικού εξοπλισμού . Η καλλιέργεια

καπνού , σταφίδας και βαμβακιού είχε μειωθεί στο ελάχιστο . Οι τιμές των αγροτικών προϊόντων έπεσαν κάτω του κόστους . Τα αγροτικά προϊόντα που παράγονταν είτε αρπάζονταν από τους κατακτητές , είτε ληστεύονταν από τους μαυραγορίτες σε εξευτελιστικές τιμές σε βάρος των αγροτών . Σύμφωνα με υπολογισμούς που έκανε το περιοδικό «Νέος Κόσμος» (τεύχος 8/1961) , οι λεηλασίες και οι ζημιές , που υπέστη η αγροτική οικονομία , κατά την περίοδο της Χιτλεροφασιστικής κατοχής φθάνουν το ποσό των 2420 εκατομμυρίων δολαρίων .

Επίσης μεγάλες ζημιές υπέστη και ο δασικός πλούτος της χώρας 1.400.000 στρέμματα δάση που υπήρχαν κοντά στις πόλεις αποψιλώθηκαν εντελώς 1.000.000 δάση καταστράφηκαν από πυρκαγιές και εκχερσώσεις 800.000 έπαθαν μερική καταστροφή από υπεραιώσεις .

Τέλος μεγάλες ζημιές έπαθαν οι συνεταιριστικές οργανώσεις της χώρας , οι οποίες δεν κατάφεραν να ξεφύγουν από τις λεηλασίες των κατακτητών . Οι περιουσίες των συνεταιριστών καταστράφηκαν , ενώ τα συνεταιριστικά κεφάλαια που απέμειναν εξανεμίστηκαν με τον εξευτελισμό του νομίσματος .

3.4 ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ

Οι συνεταιριστικές οργανώσεις πολύ γρήγορα ανέκαμψαν από το χτύπημα της κατοχής . Οι συνεταιρισμοί αντιστάθηκαν απέναντι στις προσπάθειες των κατακτητών για εκμετάλλευσή τους , δια μέσο της αναγκαστικής συγκέντρωσης των αγροτικών προϊόντων . Κατά την κατοχική περίοδο οι συνεταιρισμοί δρούσαν μόνο σαν όργανα εξυπηρέτησης των λαϊκών συμφερόντων .

Όσο αναφορά τις κατεχόμενες περιοχές , όπου ο κρατικός παρεμβατισμός και έλεγχος ήταν σχεδόν ανύπαρκτος , οι συνεταιρισμοί αποκτούν μια πιο ελεύθερη και δημοκρατική δράση και λειτουργία , η οποία πάντα έχει σαν στόχο την εξυπηρέτηση των λαϊκών συμφερόντων .

Στις απελευθερωμένες περιοχές του Ελληνικού λαού , οι συνεταιρισμοί ήδη λειτουργούν σαν πραγματικά όργανα εξυπηρέτησης των συμφερόντων του λαού , μέσα από ελεύθερες και δημοκρατικές αρχές . Για την κατοχύρωση αυτών των αρχών ψηφίστηκε και η γνωστή προοδευτική πράξη , από την Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθερώσεως (ΠΕΕΑ) .

Κατά την περίοδο της κατοχής , οι διάφορες κακουχίες και η ανάγκη για ομαδική προσπάθεια ανάγκασε πολλούς αγρότες , αλλά και αγρότισσες να εγγραφούν σε διάφορους συνεταιρισμούς . Έτσι ολοένα εμφανίζονται καινούργιοι συνεταιρισμοί , ενώ τα μέλη αυτών που ήδη υπάρχουν διπλασιάζονται . Τα μέλη των 17 ενώσεων Συνεταιρισμών της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας έγιναν 180.000 από 65.000 που ήταν μέχρι τότε .

Επίσης κατά την περίοδο της Κατοχής το συνεταιριστικό κίνημα εμφανίζει μια πολλή μεγάλη ενότητα . Έτσι σε πολλά χωριά που λόγω της διασπαστικής πολιτικής του κράτους , υπήρχαν περισσότεροι από ένας συνεταιρισμοί , ενώθηκαν όλοι και αποτέλεσαν ένα ισχυρό συνεταιρισμό ικανό να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα του λαού . Έτσι στη Θεσσαλονίκη στο χωριό Κουφαλιά οι 6 συνεταιρισμοί που υπήρχαν ενώθηκαν σε ένα μεγάλο συνεταιρισμό με 1000 μέλη . Επίσης στην Βέροια οι 4 συνεταιρισμοί ενώθηκαν σε έναν , ο οποίος αποτελούνταν από 1500 μέλη . Ακόμα δημιουργήθηκαν τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις λόγω της συγχώνευσης των ενώσεων συνεταιρισμών , οι οποίες παρείχαν πολλές υπηρεσίες στην αγροτιά , αλλά και σε ολόκληρο το λαό .

Η «Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών» ανασυστάθηκε . Η Κεντρική Συνεταιριστική Οργάνωση αναδιοργανώθηκε , ενώ η «Εθνική Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδος –ΕΣΣΕ» διαλύθηκε .

Στο τέλος του 1943 υπήρχαν 6553 αγροτικοί συνεταιρισμοί , από τους οποίους λειτουργούσαν 5328 . Ακόμα υπήρχαν 101 ενώσεις Συνεταιρισμών , από τις οποίες οι 88 πιστωτικές και οι 13 παραγωγικές . Η δύναμη των συνεταιρισμών κατά κατηγορίες ήταν η εξής :

Κατηγορία συν/μών	Συν/σμοί Αριθμός	Υφιστάμενοι ποσοστό %	Συν/σμοί Αριθμός	Λειτουργούντες ποσοτό %
Πιστωτικοί	4416	67,4	3724	70,0
Προμηθευτικοί	55	0,8	31	0,6
Πώλησης	552	8,0	479	9,0
Παραγωγικοί	907	13,9	726	13,6
Διάφοροι	623	9,9	368	6,8
Σύνολο	6553	100,0	5328	100,0

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στο τέλος του 1944 είχαν αυξηθεί σε 6621 και στο τέλος του 1945 σε 7017 με 500.000 περίπου μέλη .

Με βάση αυτήν την εξέλιξη οι συνεταιρισμοί κατάφεραν να βοηθήσουν σημαντικά το λαό , όσο αναφορά το επισιτιστικό πρόβλημα . Το συνεταιριστικό κίνημα με την δράση και την εξέλιξή του , κατάφερε να στηρίξει σημαντικά τον Ελληνικό λαό σε όλους σχεδόν τους τομείς .

Ακόμα οι συνεταιρισμοί αποτέλεσαν το χοπέδι στην αναγκαστική συγκέντρωση των προϊόντων την οποία επέβαλαν οι κατακτητές και τα αρμόδια όργανα τους . Το 1942 παρά τις πιέσεις των κατακτητών , για την συγκέντρωση μεγαλύτερων ποσοτήτων σίτου , οι ποσότητες σίτου που συγκεντρώθηκαν έφτασαν μόνο τους 11.200 τόνους .

Επίσης οι συνεταιρισμοί έπαιξαν σημαντικό ρόλο όσο αναφορά την κατάργηση της φορολογίας , στην οποία υποβαλλόταν ο Ελληνικός λαός . Έτσι καταργήθηκε το παρακράτημα και η φορολογία της δεκάτης , που οδηγούσαν σε εξαθλίωση το λαό και κυρίως τους αγρότες , οι οποίοι έχαναν ένα σημαντικό μέρος από την σοδειά τους . Χαρακτηριστικές προς αυτή την κατεύθυνση είναι οι κινητοποιήσεις των συνεταιρισμών του Λαγκαδά , του Γιδά και των Γιαννιτσών . Οι συνεταιρισμοί προκειμένου να σώσουν την σοδειά των αγροτών , τάχθηκαν στο πλευρό του ΕΛΑΣ βοηθώντας τον στον αγώνα του . Χαρακτηριστική είναι η βοήθεια των συνεταιρισμών της Θεσσαλίας στη μάχη , που έδωσε η ταξιαρχία του Ιππικού του ΕΛΑΣ στο κάμπο της Θεσσαλίας .

Οι συνεταιρισμοί βοήθησαν σε πάρα πού μεγάλο βαθμό στην ανταλλαγή αγροτικών προϊόντων καθώς και στην ανταλλαγή αγροτικών με βιομηχανικά προϊόντα , δια μέσο των καταναλωτικών συνεταιρισμών των πόλεων . Με τον τρόπο αυτό οι συνεταιρισμοί έδωσαν ένα πολύ γερό χτύπημα ενάντια στην «μαύρη αγορά» , η οποία απειλούσε με αφανισμό τον ελληνικό λαό .

Έτσι η Ένωση Λαρίσης – Τιρνάβου – Αγνίας έστειλε μεγάλες ποσότητες δημητριακών σε περιοχές που παρήγαγαν λάδι και πείρε από αυτές μεγάλες ποσότητες σαπουνιού και λαδιού .

Η Ένωση Συνεταιρισμών Κατερίνης κατά την περίοδο της κατοχής αντάλλαξε 658.601 οκάδες σιταριού και καλαμποκιού με ισάριθμες ποσότητες λαδιού , ελιών , σταφίδας , λαδιού και γεωργικών εφοδίων . Ακόμα κατάφερε να στείλει στους αγρότες της περιφέρειας , αγροτικά εφόδια και βιομηχανικά προϊόντα . Στον Έβρο οι ενώσεις συνεταιρισμών κατάφεραν να συγκεντρώσουν μεταξωτά υφάσματα , όσπρια και σιτηρά και να τα ανταλλάξουν με σαπούνι , ελιές , δέρματα , σπέρτα , κλπ. με τις ενώσεις Μυτιλήνης , Δήμνου , Σαμοθράκης κτλ .

Κατά την κατοχική περίοδο μεγάλη δραστηριότητα παρουσίασαν και οι συνεταιρισμοί πρώτου βαθμού , όσο αναφορά την παραγωγή και την ανταλλαγή προϊόντων , καθώς και τον αγώνα ενάντια στην εξαθλίωση και τη βαριά φορολογία , που επέβαλαν οι κατακτητές .

Μεγάλη δραστηριότητα παρουσίασαν οι συνεταιρισμοί της Πελοποννήσου , της Αρκαδίας , της Κατερίνης , της Θεσσαλίας , της Θεσσαλονίκης , της Λάρισας , του Μεσολογγίου , της Μακεδονίας κ.α. Στην Στρίγκα , τις Ρίζες , τα Αχούρια καθώς και σε άλλα χωριά της Αρκαδίας , οι αγρότες με τη βοήθεια του ΕΑΜ κατάφεραν να ιδρύσουν συνεταιρισμούς και να ανταλλάσσουν έτσι τα προϊόντα τους , με συνεταιρισμούς από άλλα χωριά της Αρκαδίας και της Λακωνίας . Στη Μαντινεία τα χωριά Ζευγολατιό , Μπόσολο κ.α. δημιούργησαν συνεταιρισμούς και αντάλλαξαν δια μέσο αυτών τα σιτηρά τους με λάδι από την

περιοχή της Λακωνίας και με κτηνοτροφικά προϊόντα από την περιοχή Αρκαδίας .

Σε πολλά χωριά της Πελοποννήσου δημιουργήθηκαν οι αγροτικές συντροφίες , οι οποίες ήταν η ένωση αγροτικών οικογενειών , που τις συνέδεαν σχέσεις φίλιας , γειτονίας συγγένειας ή κοινών συμφερόντων , με σκοπό την αλληλοβοήθεια μεταξύ τους όσο αναφορά τα μέσα καλλιέργειας αλλά και την εργασία για την καλλιέργεια των χωραφιών τους , για το ράντισμα , το κλάδεμα κτλ . . Οι συντροφίες αυτές κατά την κατοχική περίοδο βοήθησαν σημαντικά τους αγρότες στην καλλιέργεια των χωραφιών τους καθώς και στην προστασία της σοδειάς τους από τις αρπακτικές διαθέσεις των κατακτητών , γι' αυτό και η εξέλιξη τους ήταν ραγδαία . Οι συντροφίες αυτές αν και δεν αποτελούσαν συνεταιρισμούς , εξυπηρετούσαν όμως τους ίδιους σκοπούς για τους οποίους αγωνίζονται και οι συνεταιρισμοί της εποχής εκείνης .

Την περίοδο 1942 – 1943 οι συνεταιρισμοί της περιοχής γύρω από την λίμνη Λεσίνι , μαζί με τους εργάτες το κτήματος της εταιρίας Λεσίνι απέσπασαν ένα μεγάλο μέρος από τα κτήματα της εταιρίας με σκοπό να το καλλιεργήσουν για λογαριασμό τους . Το 1944 η ΠΕΕΑ απαλλοτρίωσε το κτήμα αυτό , το οποίο και έδωσε στους 16 συνεταιρισμούς της περιοχής αυτής . Οι οργανώσεις Μεσολογγίου και Ξηρομερίου , ένας αντιπρόσωπος της ΠΕΕΑ καθώς και οι αντιπρόσωποι της Ένωσης Συνεταιρισμών συνέβαλλαν , ώστε να γίνει η διανομή κτήματος μαζί με τον τεχνικό και μηχανικό εξοπλισμό στους συνεταιρείους . Η καλλιέργεια των εκτάσεων αυτών γίνονταν από τους συνεταιρισμούς για λογαριασμό των συνεταιίρων .

Οι συνεταιρισμοί αυτοί , αποτελούν τους πρώτους παραγωγικούς συνεταιρισμούς , που δημιουργήθηκαν στον Ελληνικό χώρο και βοήθησαν σε μεγάλο βαθμό στην επίλυση σοβαρών προβλημάτων του Ελληνικού λαού , όπως ήταν το επισιτιστικό πρόβλημα , ενώ ταυτόχρονα προμηθεύουν τον ΕΛΑΣ με μεγάλες ποσότητες προϊόντων . Επίσης οι ίδιοι συνεταιρισμοί έκαναν ανταλλαγές αγαθών με την Ιθάκη και την Κεφαλληνία . Οι παραγωγικοί αυτοί συνεταιρισμοί συνέβαλλαν στην κατάργηση

της δεκάτης και κάθε άλλης μορφής φορολογίας , ενώ παράλληλα βοηθούσαν τους άπορους , τα ορφανά καθώς και τους ανάπηρους πολέμου και γενικά έδιναν το παρόν , όπου υπήρχε άμεση ανάγκη για βοήθεια . Επίσης ενώ κυνήγησαν τους φοροεισπράκτορες , που υποχρέωναν την εταιρεία Λεσίφι να παραχωρεί ένα μέρος της παραγωγής της στους αντάρτες , εξανάγκασαν την εταιρία να εγκαταλείψει το κτήμα .

Οι συνεταιρισμοί συνέχισαν την ανοδική εξέλιξη τους και στην πρώτη φάση μετά την απελευθέρωση . Έτσι οργάνωναν την παραγωγή για λογαριασμό των αγροτών , ενώ ακόμα πραγματοποιούσαν και βιοτεχνική επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων π.χ. του βαμβακιού . Συγκέντρωναν και διέθεταν την αγροτική παραγωγή , ενώ ταυτόχρονα πραγματοποιούσαν ανταλλαγές προϊόντων σε πολύ μεγάλη κλίμακα στο εσωτερικό της Ελλάδας . Προμήθευαν τους αγρότες με βιομηχανικά προϊόντα , καθώς και γεωργικά εφόδια . Υπέγραψαν συμβάσεις με βιομηχανίες και βιοτεχνίες για την κατασκευή αγροτικών εργαλείων . Λαμπρό παράδειγμα προς αυτή την κατεύθυνση ήταν η Ένωση Λαρίσης = Τιρνάβου = Αγνιάς .

Παράλληλα με τους παραγωγικούς συνεταιρισμούς , μεγάλοι άνθιση την εποχή εκείνη γνώρισαν και οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί , οι οποίοι άρχισαν να εξελίσσονται και να δραστηριοποιούνται . Έτσι εργάτες , δικηγόροι , υπάλληλοι , γιατροί κ.α. συσπειρώθηκαν σε συνεταιρισμούς . Για την καλύτερη λειτουργία τους τόσο οι προμηθευτικοί όσο και οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί δημιούργησαν συντονιστικές επιτροπές . Στην Καρδίτσα ο προμηθευτικός συνεταιρισμός δικηγόρων δημιούργησε μια συντονιστική επιτροπή όλων των συνεταιρισμών της πόλης , η οποία με μεγάλους αγώνες κατάφερε να αποσπάσει τρόφιμα και άλλα είδη για το λαό , ενώ ταυτόχρονα αυτή η ενέργεια συνέβαλε και στην ανύψωση του ηθικού των ταλαιπωρημένων από τις κακουχίες ατόμων .

3.3 Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΣΥΝ/ΣΜΩΝ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥΣ

Η εξαθλίωση του Ελληνικού λαού κατά την τριπλή ξενική κατοχή και η έλλειψη τροφίμων και γενικότερα καταναλωτικών αγαθών , οδήγησαν στη ραγδαία εξέλιξη των καταναλωτικών συνεταιρισμών . Έτσι στις 15 Απριλίου 1942 δημιουργείται η επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως .

Την συμμετοχή 105 καταναλωτικών συνεταιρισμών στην κίνηση αυτή , καθώς και τον τρόπο δράσης τους , τους σκοπούς και την οργάνωση τους δείχνει η εγκύκλιος που ακολουθεί :

Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί , που συμμετείχαν στην Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών καταναλώσεως , καθώς και τα μέλη , που είχε ο καθένας , φαίνονται στο συνημμένο στην εγκύκλιο πίνακα .

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΡΓΟΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

Αριθ. Πρωτ. 13

Εν Αθήναις τη 20 Φεβρουαρίου 1943

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Προς πάντας τους Συνεργαζομένους Συνεταιρισμούς Καταναλώσεως

Η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως συγκροτούμενη υπό των εν τω συνημμένω πίνακι περιλαμβανομένων 105 Συνεταιρισμών Καταναλώσεως , κατόπιν νομίμων αποφάσεων των Διοικ. Συμβουλίων αυτών και έχουσα σκοπόν να συντονίσει και κατευθύνει την δράσιν των Συνεταιρισμών προς επίλυση των ενδιαφερόντων αυτούς οικονομικών και επισιτιστικών ζητημάτων και γενικώτερον να προωθήση και συστηματοποιήση την συνεταιριστικήν οργάνωσιν των καταναλωτών φέρει εις γνώσιν των συνεργαζομένων συνεταιρισμών τα ακόλουθα :

- 1) Η επιτροπή συγκροτείται α) εκ της ολομέλειας , περιλαμβανούσης ανά ένα αντιπρόσωπον εξ' εκάστου των συνεργαζομένων Συνεταιρισμών , β) εκ του διοικητικού Συμβουλίου αποτελουμένου εκ των κ.κ. Α. Ρουσόπουλου (Καθηγητού Πολυτεχνείου αντιπροσώπου των Συνεταιρισμών Σπουδαστών Πολυτεχνείου) ως προέδρου Θ. Βλησίδη (Καθηγητού Πανεπιστημίου , αντ/που Συνεταιρισμού Πανεπιστημίου) και Γ. Αναγνωστόπουλου (Καθηγητού Πολυτεχνείου , αντ/που Συνεταιρισμού Πολυτεχνείου) ως αντιπροέδρων Χ. Παπαχρήστου (Τμηματάρχου Αγροτικής Τραπέζης , αντ/που Συνεταιρισμού υπαλλήλων ΑΤΕ) ως Γενικού Γραμματέως και εκ των μελών 1) Ε. Ζανουδάκη (Διευθυντού Γενικής Διευθύνσεως Τ.Τ.Τ. αντ/που Συνεταιρισμού Υπαλλήλων Αθηνών και περιχώρων αρμοδιότητος Υπουργείου Συγκοινωνίας) , 2) Κ. Αναγνωστόπουλου (Γεν. Επιθεωρητού Μέσης Εκπαιδεύσεως) , 3) Νικ. Λιάτσικα (Δ/ντου Γεωλογικής Υπηρεσίας Υπ. Εθν. Οικον. Αντ/που Συνεταιρισμού Υπαλλήλων Υπ. Εθν. Οικον.) , 4) Χ.Καλαντζή (Τμηματάρχου Υπ. Εσωτερικών αντ/που Συνεταιρισμού Υπαλλήλων Υπ. Εσωτερικών) , 5) Ευστ. Σωμερίτη (Δικηγόρου , αντ/που Συνεταιρισμού Δικηγόρων και Συμβολαιογράφων) , 6) Γ. Λαμπάκη (Χημικού Μηχανικού , αντ/που Συνεταιρισμού Μελών και Προσωπικού Τεχνικού Επιμελητηρίου) , 7) Ν. Χαραγκιώνη (αντ/που Συνεταιρισμού Προσωπικού Ηλεκτρικής Εταιρίας Μεταφορών) , 8) Ι. Αργαλιά (αντ/που Συνεταιρισμού Προσωπικού Ελληνικής Εταιρίας Υδάτων) , και γ) εκ του Γενικού Συμβουλίου , αποτελουμένου εκ του Διοικ. Συμβουλίου και των μελών : 1) κ.κ. Κελαϊδίτη , Νικάκου , Σταυροπούλου , και Ππαντωνίου , αντ/πων Ενώσεως Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Δημ. Υπαλλήλων , Κ.Παπαθάνου , Συνεταιρισμού Φαρμακοϋπαλλήλων , Γ. Μαρίνη , Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Υπαλλήλων Επισιτιστικών Επαγγελμάτων , Β Τσούλα , Συνεταιρισμού Οδηγών Ιδ. Αυτοκινήτων , Ι. Παπαδόπουλου Συνεταιρισμού Πρακτικών Μηχανικών , Γ. Καρανικόλα Συνεταιρισμού Υπαλλήλων Ταμείου Συντάξεων Υγειονομικών , Α. Γιάννου , Συνεταιρισμού Τραπεζών Εθνικής , Ελλάδος και Κτηματικής , Ι. Κορνάρου , Συνεταιρισμού Υπαλλήλων Τραπέζης Αθηνών , Α. Κοκκέβη Συνεταιρισμού Ιατρών , Α. Χρυσάφη Συνεταιρισμού Εμπορικών Αντιπροσώπων Αθηνών . Μόνιμος Συνεταιριστικός Σύμβουλος της Επιτροπής ο κ. Θ. Τζωρτζάκης , τέως Διευθυντής της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών .

2) Η Επιτροπή ευθύς άμα τη συγκροτήσσει της , κατήρτισε τας κάτωθι επιτροπάς :

Α) Μελέτης της συμβολής των Συνεταιρισμών εις την επισιτιστικήν μας οργάνωσιν και του γενικότερου κοινωνικού των ρόλου .

Β) Οργανώσεως των Συνεταιρισμών .

Γ) Χρηματοδοτήσεως των Συνεταιρισμών και

Δ) Συνεταιρικών αγορών και Μεταφορών .

Εις τας Επιτροπάς ταύτας έλαβαν μέρος , εκτός των μελών της Επιτροπής των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών και του Συνεταιριστικού Συμβουλίου της , παρακληθέντες και οι κ.κ. : Γ. Τρακάκης τέως Υποδιοικητής της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος , Αρ. Σιδέρης και Αλ. Σβώλος , Καθηγηταί Πανεπιστημίου , Γ. Καλογερόπουλος Καθηγητής Ανωτ. Σχολής Εμπορ. Και Οικονομ. Επιστημών , Χρ Ευελπίδης , Καθηγητής Παντείου Σχολής , Δημ. Πάνος Υποδιευθυντής Διευθύνσεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ , Τάκης Βασιλακόπουλος και Π. Γλέζος Τμηματάρχαι ΑΤΕ , Δ. Ζούζουλας Πρόεδρος Συνεταιρισμού Δικηγόρων και Συμβολαιογράφων , Τ. Χασαπόπουλος , Ανωτ. Υπάλληλος συνομοσπονδίας συνεταιρισμών Χ. Αγαλόπουλος Γεν. Διευθυντής ΙΚΑ , Ν.Χριστοφόρου Οικ. Επιθεωρητής ΑΤΕ , Ι. Κονδύλης Χημικός και Ζάνος Μηχανικός .

3) Εν συνεχεία των πορισμάτων των ως άνω επιτροπών , επεξεργάσθη σχέδιον νόμου περί συνολικής οργανώσεως των Συνεταιρισμών Καταναλώσεως , δια να δυνηθούν να αντιμετωπίσουν ούτοι τας σημερινάς συνθήκας από απόψεως επισιτιστικής και οικονομικής . Το Νομοσχέδιο τούτο εγένετο δεκτόν κατόπιν επανειλημμένων συσκέψεων υπό των Επισιτιστικών Συμβούλων της Κυβερνήσεως και των αρμοδίων υπηρεσιών υπό την προεδρίαν του Γεν. Γραμματέως του Υπουργείου Εργασίας και του Γεν. Διευθυντού του Υπουργείου Επισιτισμού . Επικολούθησε δε σχετική εισήγησις και συζήτησις επ' αυτού παρουσία του κ. Υπουργού των παραγωγικών Υπουργείων , χωρίς να παρβληθή ακόμη την ισχύν Νόμου .

4) Παρουσιάσθη εις το Υπουργείον Επισιτισμού , κατόπιν δε προσκλήσεων και εις τον κ. Υπουργόν της Γεωργίας και εξήτησεν την οργάνωσιν και τον έλεγχον του Παρακρατήματος από τους Συνεταιρισμούς δια μέσου της Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών , εις τρόπον ώστε να υπάρξει εγγύησις ότι τα είδη του Παρακρατήματος θα διατεθούν δια τας ανάγκας του Λαού .

5) Παρουσιάσθη εις τον τέως και νυν Πρόεδρον της Κυβερνήσεως , μετ' άλλων συνενδιαφερομένων οργανισμών και εξήτησεν την αύξησιν της μερίδος του άρτου , την διατήρησιν και βελτίωσιν των συσσιτίων δι' όλας τας Λαϊκάς τάξεις και ειδικότερον δια τους ανέργους , την διάθεσιν των εκ του παρακρατήματος συγκεντρωθέντων υπό του κράτους τροφίμων (σιτάρι , λάδι , σύκα , σταφίδα κλπ.) μέσω των Συνεταιρισμών εις το κοινόν , την επέκτασιν του παρακρατήματος κλπ.

Ο νυν κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως , κατόπιν σχετικής συζητήσεως υπεσχέθη ότι , αφού μελετήσθ τα ζητήματα , θα καλέσθ την Επιτροπήν δια να ανακοινώσθ τας αποφάσεις του . Μέχρι σήμερον η Επιτροπή στερείται οιασδήποτε απαντήσεως .

6) Μετά τον ανασχηματισμόν της Κυβερνήσεως και την ανάληψιν του Υπουργείου Εργασίας υπό του κ. Καλύβα , το Γενικόν Συμβούλιον της Επιτροπής έκρινεν σκόπιμον να παρουσιασθ και εις τον νέον Υπουργόν της Εργασίας , υπόψη του οποίου έθεσε το σχέδιον Νόμου , το οποίον επί της προηγουμένης Κυβερνήσεως είχε γίνει κατ' αρχήν δεκτόν από των αρμοδίων Κρατικών Υπηρεσιών και εξήτησε την επικύρωσθ του Νομοσχεδίου .

Κατά την σχετικήν συζήτησιν διεπιστώθη ότι ο κ. Υπουργός είχεν εσφαλμένη αντίληψιν , θεωρών ότι δύναται να λάβουν χαρακτήρα πολιτικόν οι Συνεταιρισμοί . Το Γενικό Συμβούλιον απήντησεν ότι είναι διεθνώς ανεγνωρισμένον ότι οι Συνεταιρισμοί είναι οργανώσεις κοινωνικής φύσεως , προς εξυπηρέτησιν των αναγκών του λαού , ότι σήμερον είναι τα μόνα όργανα μέσω των οποίων ο λαός δύναται να αγωνισθ δια την αντιμετώπισθ των επισιτιστικών αναγκών του και ότι συνεπώς υπό τις παρούσας δυσχερείς οικονομικάς και επισιτιστικάς συνθήκας της χώρας μας

επιβάλλεται , να διευκολυνθούν και να ενισχυθούν δι' όλων των δυνατών μέσων υπό του Κράτους .

Ο κ. Υπουργός ανακοίνωσεν ότι σκοπεύει να οργανώσει υποχρεωτικώς δια νόμου τους συνεταιρισμούς και μάλιστα τους εργατοϋπαλληλικούς εις Ενώσεις .

Εις ταύτα το γενικόν συμβούλιον απήντησεν ότι και υπό του υποβληθέντος υπό της επιτροπής νομοσχεδίου προβλέπεται η συγκρότησις Ενώσεων των συνεταιρισμών , αλλ' αυτά πρέπει να προέρχονται από την ελευθέραν αβίαστον θέλησιν συνεταιρισμένων , διότι άλλως θίγεται η συνεταιριστική ελευθερία , η οποία αποτελεί την μόνην βάσιν επιτυχίας του έργου του συνεταιρισμού .

Με ταύτα ο κ. Υπουργός ανακοίνωσεν ότι θα μελετήσει το Νομοσχέδιον και θα καλέση το Γενικόν Συμβούλιον δια να ανακοινώση τας αποφάσεις του .

7) Κατόπιν τούτων το Γεν. Συμβούλιον , στηριζόμενον εις την πλήρη εξουσιοδότησιν , την οποία έδωσε εις αυτό η τελευταία ολομέλεια της επιτροπής και συμφώνως προς τας υπ' αυτής τεθείσας κατευθύνσεις αποφάσισε τα εξής :

α) Να υποβάλη εις την Κυβέρνησιν ψήφισμα , υπογεγραμμένον εις διπλούν υπό των μελών εκάστου των συνεργαζομένων συνεταιρισμών , εφ' όσον εγκρίνουν τούτο εις το οποίο περιλαμβάνονται αι βασικές επιδιώξεις και τα αιτήματα των συνεταιρισμών καταναλώσεως και υποδεικνύονται λύσεις (μεταξύ άλλων : απαγόρευσις διορισμών Συμβουλίων , επαναφορά όλων των δια νόμου καθαιρεθέντων διοικητικών συμβουλίων και γενικώς συνεταιριστικήν ελευθερίαν δια να δύναται να εκλεγούν οι Συνεταιρισμοί με την θέλησιν των τους αντιπροσώπων των , επέκτασιν του παρακρατήματος εις τα όσπρια , λάδι , σύκα , σταφίδα , γάλα , κρέας , ψάρι , τυρί , βούτυρον , σολοδέσματα , ρούχα κλπ.) . Αντίτυπα του ψηφίσματος τούτου διενεμήθησαν εις τους συνεργαζομένους συνεταιρισμούς , προς υπογραφήν , η οποία ήρχισεν και συνεχίζεται με ικανοποιητικώς ταχύν ρυθμόν .

β) Να συνεχίση τας προσπάθειάς του δια την προαγωγήν των Συνεταιρισμών Καταναλώσεως και επιδιώξη την επαφή των με τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς δια την απ' ευθείας προμήθειαν των ειδών διατροφής και την αμοιβαίαν συνεργασίαν και υποβοήθησιν .

γ) Να επιδιώξη την οργάνωσιν ενώσεων κατά ομοιοεπαγγελματικούς Συνεταιρισμούς δια τον συντονισμόν των ενεργειών επί των ζητημάτων των , συμφώνως προς το υποβληθέν Νομοσχέδιον .

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

α/α	Επωνυμία Συνεταιρισμού		Αριθμός Συνεταίρων
-----	------------------------	--	-----------------------

Α' Εργατοϋπαλληλικοί Συνεταιρισμοί

1	Καταν.	Συν/σμος	Υπαλλ. Ηλεκτρ. Εταιρ. Μεταφ.	4.180
2	»	»	Προσωπ. Ηλεκτρ. Εταιρ. Αθηνών - Πειραιώς	2.500
3	»	»	Αερίοφωτος Αθηνών	780
4	»	»	Ελλην. Ηλεκ. Εταιρ. Ετ. Φωτ.	127
5	»	»	Ελληνικής Εταιρ. Υδάτων	1.538
6	»	»	Ελλ. Ανωτ. Τηλεφ. Εταιρίας	1.005
7	»	»	Ανων. Ελλην. Εταιρ. Οίνων	225
8	»	»	Οδηγών Ιδιωτικών αυτο/των	164
9	»	»	Υπαλ. Καφεν. Μπάρ Ζαχα. Γάλα.	1.000
10	»	»	Εταιρίας Ξενοδοχείων «Λάμψα»	325
11	»	»	Υπαλλήλων. Ξενοδοχείων Ύπνου	260
12	»	»	Μαγειρών Αθηνών	315
13	»	»	Τεχνιτών Ζαχαροπλ. & Σοκολατ.	164
14	»	»	Υπαλλήλων Εστιατ. Ζυθες. Οινομ.	200
15	»	»	Φαρμακοϋπαλλήλων	100
16	»	»	Εργατών γουναρικών Αθηνών	450
17	»	»	Προσωπικού Εργοστ. Αεροπλάνων	260
18	»	»	Υπαλ. Κουρείων Κομμωτών Μανίκ	1.236
19	»	»	Ραπτών εργατών Αθηνών	390
20	»	»	Ανων. Εταιρ. & Εμπορ. Γραφείων	250
21	»	»	Προσωπ. Μεταξο/νίας Δ. Ναθαναήλ	420
22	»	»	Προσωπ. Εταιρίας Ηλεκτρ. Σιδηροδρ.	820
23	»	»	Διπλωματούχων Πρακτ. Μηχανικών	66
24	»	»	Βιβλιοπωλών Καταστημ/ρχών & Υπαλλ.	310
25	»	»	Υπαλλ. Τραπεζών Εθνικής-Κτημ.	5.689
26	»	»	Αγροτικής Τραπέζης Ελλάδος	2.815
27	»	»	Τραπέζης Αθηνών	1.012
28	»	»	Τραπ. Εμπορ. Πίστεως Αττικής- Λακωνίας	160
29	»	»	Τραπέζης Χίου	170
30	»	»	Κ.Ε.Π.Ε.Σ. & Κ.Υ.Δ.Ε.Σ.	245
31	»	»	Εθνικού Θεάτρου	380
32	»	»	Εθν. Οργ. Χρισ. Αλλυλεγγύης	750
33	»	»	Ταμείου Συντ. Ασφ. Υγειονομ.	79
34	»	»	Αυτόματου Σταφιδικού Οργανισμού	220
35	»	»	Ραδιοφωνικής Εταιρίας	122

α/α	Επωνυμία Συνεταιρισμού		Αριθμός Συνεταίρων
-----	------------------------	--	-----------------------

Β' Συνεταιρισμοί Ελευθέρων Επαγγελματιών

36	»	»	Ιατρών	2.011
37	»	»	Οδοντιάτρων	705
38	»	»	Φαρμακοποιών	3.250
39	»	»	Δικηγόρων και Συμβολαιογράφων	2.910
40	»	»	Μελών Τεχν. Επιμελητηρίου Αθηνών	1.100
41	»	»	Χημικών	263
42	»	»	Εμπορ. Αντιπρ. Αθηνών	922
43	»	»	Εκτελωνιστών Πειραιώς	300
44	»	»	Ασφαλιστών Αθηνών	2.400
45	»	»	Ιδιωτ. Εκπαιδ. Λειτουργών	200
46	»	»	Αδιορίστων Καθηγητών	380
47	»	»	Πρατηριούχων βενζίνης	66
48	»	»	Περιοδικού Τύπου Ελλάδος	100
49	»	»	Φοιτητών Πανεπιστημίου	340
50	»	»	Σπουδαστών Πολυτεχνείου	467
51	»	»	Σπουδαστών Αν. Σχ. Εμπ. Οικ. Επιστ.	210
52	»	»	Συνταξιούχων Σ.Ε.Κ.	800

Γ' Δημοσίων Υπαλλήλων

53	»	»	Καθηγ. και Υπαλλ. Πολυτεχνείου	219
54	»	»	Καθηγ. και Υπαλλ. Πανεπιστημίου	621
55	»	»	Καθηγ. και Υπαλλ. Δ-Σ.Ο.Ε.Ε.	30
56	»	»	Υπαλλ. Ακαδημίας Αθηνών	175
57	»	»	Υπαλλ. Υπουργ. Γεωργίας	1.061
58	»	»	» » Δικαιοσύνης	174
59	»	»	» » Εσωτερικών	288
60	»	»	» » Επισιτισμού	940
61	»	»	» » Εθνικ. Οικονομίας	765
62	»	»	» » Εργασίας	274
63	»	»	» » Εμπορ. Ναυτιλίας	465
64	»	»	» » Πρόνοιας	671
65	»	»	» » Παιδείας	386
66	»	»	Καθηγητών Μέσης Αθηνών & Εμπ.	1.209
67	»	»	Σχολών	210
68	»	»	Καθηγητών Πειραιώς	1.423
69	»	»	Διδασκάλων Αθηνών	503
70	»	»	» Πειραιώς	936
71	»	»	Υπαλλήλων Υπουργ. Συγκοινωνίας	2.717
72	»	»	Υπαλλ. Υπουργ. Δημ. Έργων (ΤΤΤ)	317
73	»	»	Υπαλλ. Ταχ/κου Ταμειυτηρίου	914
74	»	»	Δικαστικών Εισαγγελιών Υπαλλ. Λαϊκού	380
75	»	»	Νοσοκομείου Υπαλλ. Μετοχικού Ταμείου	164

α/α	Επωνυμία Συνεταιρισμού			Αριθμός Συνεταίρων
76	»	»	Υπαλλ. Πολ. Γραφείου Πρωθυπουργού	334
77	»	»	Υπαλλ. Τύπου και Ραδιοφωνίας	244
78	»	»	Αστεροσκοπείου	23
79	»	»	Υποθ. Αθηνών – Πειραιώς	97
80	»	»	Συμβουλίου Επικρατείας	76
81	»	»	Υγειονομικής Σχολής	89
82	»	»	Υπαλλ. Υπουργ. Εσωτερ. (Γ.Γεν.Δωσ)	80
83	»	»	Υπαλλ. Υπουργ. Εθν. Αμύνης (ΓΔΝ)	232
84	»	»	» » (ΓΔΑ)	298
85	»	»	» Γεν. Δ/σεως Φορολογίας	641
86	»	»	» » Δημ. Λογιστικού	780
87	»	»	» Ελεγκτικού Συνεδρίου	291
88	»	»	Υπ. Νομ. Υπηρεσιών	139
89	»	»	» Εθνικού Τυπογραφείου	249
90	»	»	» Υπαλλήλων Εφοριακών	810
91	»	»	» » Ταμειακών	619
92	»	»	» » Εφ. Καπνών	267
93	»	»	» » Τελωνιακών	575
94	»	»	» » Γεν. Χημείου	125
95	»	»	» » Τ.Π. Δανείων	158
96	»	»	» » Υγειν. Κεντρ. Αθηνών	401
97	»	»	» » Κρατ. Νοσοκομείου Πειραιώς	255
98	»	»	» » Δημ. Μαιευτηρίου	65
99	»	»	» » Νοσοκ. «ΣΩΤΗΡΙΑ»	720
100	»	»	» » Νοσοκ. Συγγρού	147
101	»	»	» » Δημ. Απολυμαντηρίου	36
102	»	»	» » ... Υπ. Δικαιοσύνης	126
103	»	»	» » Δικ/τικών Φυλακών Αθηνών	127
104	»	»	» » ... Φυλακών Δαφνιού	85
105	»	»	» » Αν. Κ/τος Ελευσίνας	76

ΣΥΝΟΛΟ : 64.785

Ο αγώνας των καταναλωτικών συνεταιρισμών και η προσπάθεια συνεργασίας τους με τους γεωργικούς , για την επίλυση κυρίως του επισιτιστικού προβλήματος φαίνεται και από τα δύο παρακάτω κείμενα :

A) Το ψήφισμα των 105 Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως τον Ιανουάριο του 1943 . Το ψήφισμα αυτό υπογράφηκε από όλα τα μέλη .

B) Το υπόμνημα της Επιτροπής προς τον πρόεδρο της τότε Κυβερνήσεως στις 20 Μαΐου 1943 .

ΨΗΦΙΣΜΑ

Των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως
Προς την Κυβέρνησιν

Οι ενταύθα υπογραφόμενοι 63.885 μέλη Συνεταιρισμών Καταναλώσεως αντιπροσωπεύοντες 220.000 περίπου άτομα μέλη οικογενειών , ανήκοντες εις την Επιτροπήν Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως όλων των κατηγοριών , ήτοι Δημοσίων Υπαλλήλων , Εργατοῦπαλλήλων και Ελευθέρων Επαγγελματιῶν .

ΛΑΒΟΝΤΕΣ ΥΠ' ΟΨΙΝ

α) Τας σημερινάς της χώρας γενικὰς οικονομικὰς και επισιτιστικὰς συνθήκας και ειδικώτερον ὅτι λόγω του απροσίτου εισέτι των τιμών αι λαϊκὲς τάξεις στερούνται των ἀπαραιτήτων ειδῶν διατροφῆς και εν γένει ιδιωτικῆς ἀνάγκης , κυρίως δε ζωικῶν λευκωμάτων , λιπαρῶν και σακχαρούχων ουσιῶν , υποδημάτων , φαρμάκων κλπ. Και ως εκ τούτου η φυματίωσις και ἄλλαι επικίνδυναι νόσοι ραγδαίως ἐπεκτείνονται εις τα λοιπὰ στρώματα και ἀχρηστεύουν ολοένα και περισσότερον τους εκ των πολεμικῶν περιπετειῶν και στερήσεων ἐξηντλημένους ἤδη οργανισμούς και ὅτι με την ἔλευσιν της βαρυντέρας περιόδου του χειμῶνος και την οσημέραι ογκουμένην ανεργίαν ἀπειλείται με ἄμεσον κίνδυνον καταπτώσεως , ἀχρηστεύσεως και τελικῶς αφανισμοῦ ὁ Ἑλληνικὸς λαός .

β) ότι εις όλας τας χώρας και όλως ιδιαιτέρως κατά τας δυσχερείς περιόδους του προηγουμένου και του σημερινού παγκοσμίου πολέμου οι συνεταιρισμοί καταναλώσεως ελευθέρως λειτουργούντες αυτοδιοικούμενοι και αυτοελεγχόμενοι , απεδείχθησαν εν τη πράξει το καταλληλότερον και αποτελεσματικότερον όργανον πάλης κατά της αισχροκέρδειας , της νοθείας , της υψώσεως των τιμών και γενικώς του μαυραγοριτισμού , προσφέροντες πολύτιμους υπηρεσίας όχι μόνο εις τα μέλη των , αλλ' εμμέσως και τις ολόκληρον τον λαόν και ως εκ τούτου τυγχάνοντες ιδιαιτέρας προσοχής , προστασίας και ενισχύσεως υπό της Πολιτείας .

γ) ότι και εις την χώρα μας οι Συνεταιρισμοί περικλείουν ήδη εις τους κόλπους των ως άτομα αυτά ταύτα τα όργανα και στηρίγματα του κράτους και της κοινωνίας εις όλους τους τομείς της εθνικής οικονομίας και επομένως λόγω της αρμοδιότητος , της πείρας , του αμέσου ενδιαφέροντος και του εσωτερικού αυτοελέγχου αυτών αποτελούν τον αρτιώτερον , ασφαλέστερον και μοναδικόν δια την ταχείαν και αποτελεσματικήν εξυπηρέτησιν των ζωτικών συμφερόντων του συνόλου μηχανισμόν , όστις δύναται να έχη την μέγιστην απόδοσιν υπό τας εκάστοτε συντρεχούσας επισιτιστικάς και οικονομικάς συνθήκας και δυνατότητας .

δ) ότι οι συνεταιρισμοί μας , στηριζόμενοι εις την αβίαστον θέλησιν και ελευθέρα οργάνωση των μελών των , αυτοδιοικούμενοι και αυτοελεγχόμενοι , συνεχίζουν εγκύρως την παλαιάν και γνήσιαν συνεταιριστικήν παράδοση των Ελληνικών κοινοτήτων και Συντροφιών , η οποία εκ λόγων ουχί τυχαίων και παροδικών , αλλά καθαρώς γεωγραφικών , επιβάλλεται πάντοτε εις τον λαόν της Ελλάδος και ως υποδεικνύει η Ιστορία , προσέφερε πάντοτε εις αυτόν ανεκτιμήτους υπηρεσίας , αποτελούν σήμερα τα μόνα συλλογικά όργανα , άτινα νομίμως και εγκύρως εκπροσωπούν τους συνεταιρισμένους καταναλωτές , ήτοι την μεγάλην πλειοψηφίαν του Ελληνικού λαού , δεδομένου ότι και οι γεωργικοί ως και οι λοιποί παραγωγικοί συνεταιρισμοί καταναλώσεως της υπαίθρου λειτουργούν εν τη χώρα μας και ως συνεταιρισμοί καταναλώσεως , ότι κατά ταύτα οι συνεταιρισμοί εις το αμέσως ενδιαφέρον αυτούς επισιτιστικόν επίπεδον και ελευθέρως λειτουργούντες αποτελούν τους φυσικούς φορείς της εγκυρότητος εις τον τομέα τούτον και ως τοιούτοι δέον όχι μόνον να γίνωνται σεβαστοί αλλά και να τυγχάνωσι πάσης

δυνατής προστασίας και ενισχύσεως εκ μέρους της Ελληνικής Πολιτείας .

ΨΗΦΙΖΟΥΝ Ζητούν από την Κυβέρνησιν

1) Να διευκολύνονται και να ενισχύονται οι Συνεταιρισμοί τόσο των Καταναλωτών , όσο και των παραγωγών με όλα τα δυνατά ουσιαστικά , τυπικά και οικονομικά μέσα .

2) Να μη θίγονται , αλλά να είναι σεβαστοί από το κράτος οι συνεταιριστικές ελευθερίες , να επαναφερθούν τα αδικώς και αυθαιρέτως και παρά την θέλησιν της πλειοψηφίας των συνεταίρων καθαιρεθέντα Διοικητικά Συμβούλια , να επιτραπή δε η κανονική και αβίαστος λειτουργία των Γενικών Συνελεύσεων , δεδομένου ότι κυρίαρχον σώμα του συνεταιρισμού είναι η Γενική Συνέλευσις και βασικήν προϋπόθεσιν δια την διαπαιδαγώγησιν , συνειδητοποίησιν και προστασίαν των συμφερόντων των Συνεταίρων αποτελεί η κανονική και αβίαστος λειτουργία ταύτης ή της ειδικής συνελεύσεως κατά το εν τω επομένω άρθρω προτεινόμενον νομοσχέδιον . Η αξίωσις των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών ίνα το κράτος μη περιορίζη τας καθιερωμένας και διεθνώς ανεγνωρισμένας ελευθερίας των Συνεταιρισμών δεν απορρέει μόνον από τας θεμελιώδεις αρχάς του Συνεργατισμού , αλλά στηρίζεται και επί της Ελληνικής πείρας ως αποδεικνύει η υπό καθεστώς πλήρους συνεταιριστικής ελευθερίας σημειωθείσα λαμπρά σταδιοδρομία των Ελληνικών Γεωργικών Συνεταιρισμών . Εις τούτους δε , αν παρατηρήθη ποια τις ανακοπή , αυτή οφείλεται ακριβώς εις τον αυθαίρετον και άδικον τα τελευταία έτη περιορισμόν των ελευθεριών των , δια την αποκατάστασιν των οποίων και οι ίδιοι αγωνίζονται και ημείς ενώνομεν προς τούτο τη φωνή μας , όχι μόνο εξ αισθήματος αλληλεγγύης , αλλά και ως συνειδητοί και πιστοί οπαδοί της Συνεταιριστικής ιδέας .

3) Να δημοσιευθή το ταχύτερον το υπό της Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως εκπονηθέν και υπό των αρμοδίων υπηρεσιών υιοθετηθέν Νομοσχέδιον περί συνολικής

οργανώσεως των Συνεταιρισμών Καταναλώσεως προς αντιμετώπισιν των σημερινών συνθηκών από απόψεως επισιτιστικής και οικονομικής .

4) Να συσταθή το ταχύτερον παρά τω αρμοδίω υπουργείω Επισιτισμού διεύθυνσις συνεταιρισμών , κατευθυνόμενη από ειδικόν συνεταιριστικόν συμβούλιον , εις το οποίον να συμμετέχουν απαραίτητως και αντιπρόσωποι των συνεταιρισμών , τόσον των καταναλωτών , όσον και των παραγωγών , υπ' αυτών εκλεγόμενοι , ήτις αμέσως και συστηματικώς να επιμεληθή του χειρισμού και προαγωγής πάντων των σχετικών ζητημάτων .

5) Να ενισχυθούν οι Συνεταιρισμοί καταναλώσεως δια κρατικού δανείου εκ δρχ 100.000 κατά συνέταιρον , ή δια δανείων των σχετικών προς τους Συνεταιρισμούς οργανισμών , υπό την εγγύησιν του Κράτους προς άμεσον διευκόλυσιν των αγορών βασικών ειδών διατροφής και εν γένει βιοτικής ανάγκης και την επί πιστώσει παροχήν τούτων προς τους συνεταίρους αναλόγως των μελών οικογενείας εκάστου .

6) Να οργανωθή , να διοικηθή και λειτουργήση το παρακράτημα κατά τρόπον εξυπηρετούντα πραγματικώς και πλήρως τας λαϊκάς τάξεις , τόσον των αστικών κέντρων , όσον και της υπαίθρου , δια της επεκτάσεως του θεσμού , όχι μόνον επί των γεωργικών , κτηνοτροφικών , δασικών και αλιευτικών προϊόντων , (όσπρια , έλαιον , σταφίς , σύκα , κρέας , ψάρια κλπ.) αλλά και επί των βιομηχανικών και βιοτεχνικών ειδών πρώτης ανάγκης (λαϊκά υφάσματα , δέρματα , φάρμακα , σαπούνι , λιπάσματα , γεωργικά εφόδια κλπ) ως και ειδών απαραίτητων δια την διατροφήν και υγείαν της παιδικής ηλικίας (γάλα , αυγά , βούτυρο κλπ.) τα οποία δέον να χορηγούνται εις ποσότητας επαρκείς και τιμάς προσιτάς διά τον λαόν , προς εξασφάλισιν δε της κανονικής και συμφώνως προς τα συμφέροντα του λαού λειτουργίας του θεσμού επιβάλλεται η συμμετοχή εις την διοίκησιν αντιπροσώπων των Συνεταιρισμών παραγωγών και καταναλωτών υπ' αυτών εκλεγομένων .

Προς αύξησιν δε και βελτίωσιν της εγχωρίου παραγωγής ειδών διατροφής , από την οποίαν κυρίως εξαρτάται ο επισιτισμός της χώρας μας , να διευκολυνθούν και να ενισχυθούν με όλα τα δυνατά ουσιαστικά και τυπικά οικονομικά μέσα οι γεωργικοί και λοιποί παραγωγικοί Συνεταιρισμοί δια την απόκτησιν ειδών απαραίτητων τόσον δια την αύξησιν και βελτίωσιν της παραγωγής όσον και δια την συντήρησιν των μελών των .

7) Να ανατεθή αμέσως εις τους συνεταιρισμούς η διάθεσις των σιγαρέττων και μονοπωλιακών εν γένει ειδών εις τα μέλη των , συν τω χρόνω δε και όλων των υπό του Κράτους και του Ερυθρού Σταυρού διανεμομένων ειδών διατροφής και εν γένει βιωτικής ανάγκης .

8) Οι συνεταιρισμοί , μη αποβλέποντες εις προνομακίην υπέρ αυτών μέριμναν , ζητούν υπέρ των απόρων τάξεων και των ανέργων την διατήρησιν , ενίσχυσιν και συστηματοποίησιν των συσσιτίων καταλλήλως οργανουμένων υπό πνεύμα επίσης συνεταιριστικόν και διοικουμένων από Επιτροπάς εκλεγόμενας υπό των συσσιτούντων , των απαιτουμένων δια την λειτουργίαν των συσσιτίων τροφίμων εξασφαλιζομένων κανονικώς υπό του Κράτους .

Επιτακτική δε κοινωνική ανάγκη επιβάλλει την άμεσον έκδοσιν διατακτικών δια την χορήγησιν τροφίμων από τας κρατικάς αποθήκας εις τας λαϊκάς τάξεις , συνεταιρισμένας και μη ; και την αύξησιν της μερίδος του άρτου εις 100 δράμια .

9) Να επιδιωχθή η άμεσος επαφή των συνεταιρισμών Καταναλώσεως με τους γεωργικούς και λοιπούς παραγωγικούς Συνεταιρισμούς προς αμοιβαίαν προστασίαν και παραγωγήν των συμφερόντων αμφοτέρων των κατηγοριών παραγωγών και καταναλωτών , άτινα συμφέροντα ολοκλήρου του πληθυσμού .

10) Ως συνέπεια του ανωτέρου αιτήματος ανακύπτει η κοινωνική ανάγκη καταργήσεως της συγκεντρώσεως και πάσης εις ειδός φορολογίας , μέτρων άτινα έθιξαν καιριώτατα την παραγωγήν , χωρίς αντιστοίχως να εξυπηρετήσουν την κατανάλωσιν και της

αντικαταστάσεως της δια της ελευθέρως συνεταιριστικής συναλλαγής μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών .

Εντέλλονται δε την υποβολήν του παρόντος δια του Γενικού Συμβουλίου της Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως .

Εν Αθήναις τη ... Ιανουαρίου 1943

Τα μέλη του Συνεταιρισμού

(Ονοματεπώνυμα)

(Υπογραφές)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

Εν Αθήναις τη 30η Μαΐου 1943

Υπόμνημα περί ενισχύσεως των Συνεταιρισμών Καταναλώσεως
δια την απ' ευθείας από τους παραγωγούς προμήθειαν ειδών της
εφεξής παραγωγής

Προς τον κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως
Ενταύθα

Κύριε Πρόεδρε ,

Ο Συνεταιρισμός δεν είναι θεσμός άγνωστος δια τον Ελληνικόν λαόν . Αποτελεί παράδοσιν δια την Ελληνικήν φυλήν η οποία από της εποχής της Τουρκοκρατίας δια των Συνεταιρισμών ανέπτυξεν όλην την δραστηριότητάν της , δια να αποτελέση φωτεινόν παράδειγμα προς μίμησιν και δια τας προηγμένας χώρας της δύσεως , ως προκύπτει από την συνεταιριστικήν ιστορίαν .

Εάν οι καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί δεν είχαν μέχρι σήμερον ανάλογον ανάπτυξιν , τούτο οφείλεται εις το γεγονός , ότι αι πρό

της περιόδου ταύτης του πολέμου οικονομικά και βιοτικά συνθήκαι δεν ήσαν τόσο επιτακτικά , δια να επιβάλουν την δημιουργίαν τοιούτων συνεταιρισμών . Πάντως , όπου προηγμέναί τινές τάξεις του λαού κατανοήσαντες την σημασίαν των συνεταιρισμών εδημιούργησαν τοιούτους , είναι γνωστή η λαμπρά δράσις των και τα ευεργετικά υπέρ των συνεταιρισμών αποτέλεσμα .

Υπό την πίεση όμως των σημερινών δυσκόλων επισιτιστικών συνθηκών κατενοήθη η ανάγκη της δημιουργίας προμηθευτικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών , οι οποίοι αποτελούν οικονομικούς οργανισμούς με δυνατότητας εξυπηρετήσεως ιδιαιτέρως των πτωχών λαϊκών τάξεων . Προς την κατεύθυνσιν αυτήν ωργανώθη ο αστικός πληθυσμός , δια να αντιμετωπίση καλλίτερον το οξύ επισιτιστικόν πρόβλημα της παρούσης στιγμής . Ούτως υπό την πίεσιν των αναγκών ωργανώθησαν οι Συνεταιρισμοί καταναλώσεως .

Οι Συνεταιρισμοί κατά την διεξαγωγήν του έργου των αντελήφθησαν εξ αρχής την ανάγκην συντονισμού των ενεργειών των και κοινής κατευθύνσεως . Εκ της ανάγκης ταύτης και της ελευθέρας θελήσεως των Συνεταιρισμών απέρευσεν η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως εις την οποίαν σήμερον συμμετέχουν 100 Συνεταιρισμοί Καταναλώσεως συμποσούντες 70.000 περίπου μέλη και περιλαμβάνοντες εις τους κόλπους των μετά των μελών των οικογενειών των πληθυσμόν εκ 300.000 περίπου ατόμων . Συνεπώς η επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως αποτελεί οργανισμόν και δυνάμενον εγκύρως και γνησίως να εκφράζη τας γνώμας του υπ' αυτής εκπροσωπούμενου πληθυσμού εις τον επισιτιστικόν τομέα .

Η επιτροπή ευθύς από της περυσινής συστάσεώς της , προέβη εις μελέτην περί τη συστηματικής οργανώσεώς των Συνεταιρισμών εν συνεργασία με επιστήμονας κύρους , ειδικούς περί τα συνεταιριστικά και με τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας .

Τα συμπεράσματα της μελέτης ταύτης διευτώθησαν εις σχέδιον Νόμου υποβληθέντος εις την Κυβέρνησιν από του παρελθόντος έτους .

Εν συνεχεία η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως προέβη εις την έρευναν και την μελέτην όλων των αφορώντων τους Συνεταιρισμούς ζητημάτων και εν συνεργασία μετ' αυτών συνέταξε ψήφισμα προς την Κυβέρνησιν , υπογραφέν υφ' όλων των συνεταιρισμών όπερ περιλαμβάνει τας βασικάς αυτών επιδιώξεις . Μία εκ των βασικών επιδιώξεων είναι και η συνεργασία και η αλληλοβοήθεια μετά των παραγωγικών συνεταιρισμών δια την αύξησιν και βελτίωσιν της εγχώριας παραγωγής , από την οποίαν κυρίως εξαρτάται ο επισιτισμός της χώρας , ιδιαιτέρως σήμερον λόγω των εκ του πολέμου δυσκολιών διεθνούς επικοινωνίας .

Εις την ιδιαίτεραν όμως αρμοδιότητα και αποστολήν των Συνεταιρισμών Καταναλώσεως ανάγεται η εν συνεργασία μετά των παραγωγικών Συνεταιρισμών οργάνωσις του κυρίου των έργου της διοχετεύσεως δηλαδή της παραγωγής απ' ευθείας εις την κατανάλωσιν .

Το θέμα τούτο απησχόλησεν και πέρυσι την Επιτροπήν Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως , η οποία υπέβαλεν σχετικόν υπόμνημα προς την Κυβέρνησιν .

Δυστυχώς η αρχική κατανόησις και προθυμία διευκολύνσεως του έργου των Συνεταιρισμών εκ μέρους των αρμοδίων Κρατικών οργάνων μετετράπη κατόπιν εις αδιαφορίαν δια να καταλήξη τελικώς εις πλήρη εγκατάλειψιν .

Ήδη εν όψει της εφετεινής συγκομιδής και με την πείραν του διαρρεύσαντος έτους η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως ζωηρώς ενδιαφέρθη και κατόπιν εξονυχιστικής μελέτης και επανειλημμένων συσκέψεων κατέληξεν εις τα προτεινόμενα κατωτέρω συμπεράσματα :

1) Η εφαρμοσθείσα υπό της Κυβερνήσεως επί της περυσινής παραγωγής πολιτική της αναγκαστικής συγκεντρώσεως απεδείχθη άκρως σφαλικά , διότι ενώ κατέθλιψε την παραγωγήν , ουδόλως ωφέλησε την κατανάλωσιν , δεδομένου ότι ουδεμία ποσότης εκ της συγκεντρωθείσης παραγωγής διενεμήθη εις το κοινόν .

Δια τούτο ο Συνεταιρισμένος κόσμος κηρύσσεται κατά της συγκεντρώσεως και πάσης ειδός φορολογίας , ως μέτρων ανελευθέρων , μέτρων καταθλιπτικών δια την παραγωγήν , μέτρων άτινα εκ της προσφάτου πείρας απεδείχθησαν τελείως ανωφελή δια την κατανάλωσιν και προάγουσα την μαύρην αγοράν .

Αντί τούτων τάσσεται υπέρ της ελευθερίας συναλλαγής , η οποία δια τους οργανωμένους παραγωγούς και καταναλωτάς πρέπει να συντελεσθή δια των Συνεταιρισμών .

2) Βασική προϋπόθεσις δια την επιτυχίαν της υγιούς πολιτικής της στηριζομένης επί της βάσεως της ελευθέρας συναλλαγής μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών είναι η χρηματοδότησις των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών . Επειδή όμως ως είναι φυσικόν υπό τας παρούσας τραγικάς δια τους μισθωτούς οικονομικάς συνθήκας οι Συνεταιρισμοί δεν είναι δυνατόν να αρυσθούν τα απαιτούμενα κεφάλαια εκ της μερίδος των συνεταίρων είναι φανερόν ότι άλλοθεν πρέπει να αναζητηθή η λύσις του προβλήματος της χρηματοδότησεως .

Η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως κατόπιν εξονυχιστικής μελέτης του ζητήματος καταλήγει εις το συμπέρασμα ότι μόνος τρόπος χρηματοδοτήσεως υπό τας παρούσας συνθήκας είναι η παροχή οικονομικής ενισχύσεως προς τους Συνεταιρισμούς εκ μέρους του κράτους , των Δήμων , των Οργανισμών , των Εταιριών και γενικώς των Εργοδοτών . Η οικονομική αυτή ενίσχυσις εκάστου ατόμου δεν πρέπει να είναι κατωτέρα των 100.000 δρχ κατά προστατευόμενον μέλος του συνεταίρου .

3) Δευτέραν βασικήν προϋπόθεσιν δια την επιτυχίαν του έργου αποτελεί η εξασφάλισις των απαραίτητων μέσων μεταφοράς . Προς τούτο το Κράτος δέον να διαθέτη τον απαιτούμενον αριθμόν βαγονιών ή και συμπληρωματικώς , εν περιπτώσει ανεπαρκείας τοιούτων , να προβαίνη καθ' υπόδειξιν της Επιτροπής των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως ή των διαλογαριασμόν της ενεργούντων , εις την επίταξιν των απαραίτητων μέσων μεταφοράς και την χορήγησιν της απαιτούμενης καυσίμου ύλης .

Ούτω μόνον , εν γενικαίς γραμμαίς , νομίζει η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως ότι θα εξασφαλισθή η διοχέτευσις της εφετεινής παραγωγής εις την κατανάλωσιν με βάσιμους ελπίδας επιτυχίας . Το εμπόριον σήμερον έχει εκφύγει των χειρών της υγιούς τάξεως των εμπόρων και έχει περιέλθει εις χείρας τολμηρών κερδοσκοπών των οποίων μοναδικόν κίνητρον είναι η αχαλίνωτος κερδοσκοπία . Πλήθος παρασιτικών διαμέσων έχει παρεισφύρει εις την κυκλοφορίαν των αγαθών , επιβαρύνουσα υπερμέτρως τας τιμάς . Μια αψυχολόγητος τάσις συνεχούς ανόδου των τιμών είναι το αποτέλεσμα της ασυνειδήτου ταύτης δράσεως , η οποία , ως είναι φυσικόν , εξαθλιώνει την θέσιν των μισθωτών .

Οι συνεταιρισμοί αντιθέτως είναι τα μοναδικά όργανα , τα οποία ενισχυόμενα με τα υποδεικνυόμενα μέσα , θα φέρουν εις απευθείας επαφήν την παραγωγήν με την κατανάλωσιν , θα απαλλάξουν την αγοράν από το βάρος των μεσαζόντων , θα συντελέσουν εις την πτώσιν και σταθεροποίησιν των τιμών και θα ανακουφίσουν τας λαϊκάς τάξεις .

Πρόθυμοι εις πάσαν περαιτέρω εξήγησιν επί των προτεινομένων μέτρων , παρακαλούμεν όπως ευαρεστηθήτε και επιληφθήτε το ταχύτερον της μελέτης των ίνα τεθούν εις εφαρμογήν πριν η αρχίση η διάθεσις της παραγωγής .

Μετά σεβασμού
Το Γενικό Συμβούλιον της Επιτροπής Συνεργαζομένων
Συνεταιρισμών Καταναλώσεως

Ο Πρόεδρος

Τα μέλη

3.4 ΛΑΪΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Κατά την περίοδο της κατοχής η επισιτιστική κατάσταση συνεχώς επιδεινώνεται . Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μαζικές

αντιδράσεις και σε πολυήμερες απεργίες τόσο των τραπεζικών όσο και των δημοσίων υπαλλήλων . Για να καταλάβουμε καλύτερα την κρισιμότητα της κατάστασης και το κλίμα εκείνης της εποχής αναφέρουμε τα παρακάτω :

1) Η ανακοίνωση της Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως , στις 26 Μαΐου 1943 .

2) Το υπόμνημα της Επιτροπής Συνεργασίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων προς την ένωση τραπεζών στις 8 Ιουνίου 1943 .

3) Η ανακοίνωση της Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεων σχετικά με την απεργία των δημοσίων υπαλλήλων και την υποχρέωση της Κυβέρνησης να λάβει άμεσα μέτρα .

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών φέρει εις γνώσιν των Συνεταιρισμών ότι :

1) Παρουσιάσθη εις τον κ. Υπουργόν Επισιτισμού , προς τον οποίον υπέβαλεν υπόμνημα , υπογεγραμμένον από πολλούς Συνεταιρισμούς εργατοϋπαλληλικούς και Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου και εζήτησεν όπως διανεμηθούν τα εισαχθέντα δι' ανταλλαγής εγχωρίων προϊόντων από τα Βαλκάνια τρόφιμα (όσπρια , κρέας παστό , ψάρια καπνιστά , αλίπαστα κλπ) χρησιμοποιηθούν δε προς τούτο οι Συνεταιρισμοί οι οποίοι , ως οργανισμοί προερχόμενοι από την ελευθέραν θέλησιν και υποκείμενοι εις την δυνατότητα ελέγχου των Συνεταιρισμένων , παρέχουν την εγγύησιν δικαίας διανομής και ασφαλίζουν από τον κίνδυνον διαρροής των τροφίμων εις την μαύρην αγοράν .

Ο κ. Υπουργός απήντησεν ότι τα όσπρια (φασόλια και μπιζέλια) πρόκειται να διανεμηθούν εις το κοινόν εντός των ημερών δια των παντοπωλών . Όσον αφορά τα άλλα τρόφιμα δεν ετέθησαν εις την διάθεσιν του Υπουργείου , συνεπώς δεν δύναται να μας πληροφορήση .

2) Παρουσιάσθη εις τον κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως και υπέβαλεν υπόμνημα , δια του οποίου συμφώνως προς τας βασικάς αρχάς του ψηφίσματος , το οποίον υπεγράφη από όλους τους Συνεταιρισμούς .

α) Εκηρύχθη κατά της συγκεντρώσεως της εφετεινής παραγωγής και πάσης φορολογίας εις είδος , διότι είναι μέτρα ανελεύθερα , τα οποία ζημιώνουν τους παραγωγούς χωρίς να ωφελούν τους καταναλωτάς των αστικών κέντρων , όπως απεδείχθη από την συγκέντρωσιν της περυσινής παραγωγής , από την οποία ουδεμία ποσότης διενεμήθη εις το κοινόν , πλὴν των γνωστών διανομών ελαίου .

Αντί της συγκεντρώσεως η Επιτροπή ετάχθη υπέρ της ελευθέρας συναλλαγής , η οποία δια τους Συνεταιρισμένους πρέπει να συντελεσθή δι' απευθείας επαφής των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών με τους Συνεταιρισμούς των Παραγωγών , χωρίς την χρησιμοποίησιν παρασιτικών διαμέσων .

β) Δια την τοιαύτην απ' ευθείας συναλλαγήν των Συνεταιρισμών απαιτούνται κεφάλαια , τα οποία οι Συνεταιρισμοί των Καταναλωτών δεν είναι δυνατόν με την σημερινήν τραγικήν οικονομικήν κατάστασιν των συνεταρισμένων , να αντλήσουν από την συνεταριστικήν μερίδα . Δια τούτο εξητήθη δια του υπομνήματος όπως χρηματοδοτήσεις των Συνεταιρισμών γίνει από το Κράτος , τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου , τους Δήμους και Κοινότητες , τους Οργανισμούς , τας Εταιρίας και εν γένει από τους εργαδότας , με αναλογίαν μέχρι δρχ 100.000 (εκατό χιλιάδων) κατά προστατευόμενον μέλος εκάστου συνεταίρου .

Το ποσόν των 30 δισεκ δραχμών κατ' ανώτατον όριον , το οποίο εν συνόλω θα απαιτηθή προς τούτο δεν δύναται να θεωρηθή υπερβολικόν εν σχέσει με την σημερινήν κυκλοφορίαν και με την μεγάλην σοβαρότητα της προσπάθειας .

γ) Εζητήθη να διαθέση το Κράτος τα απαιτούμενα μέσα μεταφοράς και την απαραίτητον προς τούτον καύσιμον ύλην .

Ευρισκόμεθα εν αναμονή των αποφάσεων του κ. Πρόεδρου της Κυβερνήσεως , όστις επεφυλάχθη να μελετήση το υπόμνημα και ν' απαντήση εις τα άνω τρία θέματα .

Συνημμένως κοινοποιούμεν αντίγραφον υπομνήματος της Ενώσεως Τραπεζικών Συνεταιρισμών προς την Κυβέρνησιν , ίνα λάβουν γνώσιν οι λοιποί Συνεταιρισμοί και διδαχθώσι περί του τρόπου ενεργείας προς την επίλυσιν αφορώντων αυτούς ειδικών ζητημάτων .

(Εκ του Γραφείου της Επιτροπής)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΡΑΠΕΖΟΫΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Εν Αθήναις τη 8^η Ιουνίου 1943

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΕΝΤΑΥΘΑ

Κύριε Πρόεδρε ,
Η Επιτροπή συνεργασίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων έχει την τιμήν να φέρη εις γνώσιν Υμών τα κατωτέρω , με την παράκλησιν όπως ευαριστούμενοι ανακοινώσητε ταύτα εις κοινήν έκτακτον συνεδρίαση των μελών της καθ' Υμάς Ενώσεως Τραπεζών .

Ι) Ως γνωστόν οι Τραπεζιτικοί υπάλληλοι μετά την γενομένην παρ'αυτών αναμφισβήτητον διαπίστωσιν ότι αιτήματα αυτών , αφορώντα την ικανοποίησιν στοιχειωδών αυτών αναγκών ως είναι το σισσίτιον δια τους απαθλιωμένους υπαλλήλους των μικρών Τραπεζών και η αύξησις της μισθοδοσίας των υπαλλήλων όλων των Τραπεζών – εις βαθμόν που να επαρκή δια την αντιμετώπισιν

των καθημερινών μικροδαπανών κινήσεως του σπιτικού των (φως , νερό , τράμ , ενοίκιον , άλας , πυρεία , κάρβουνα , κατώματα , υποδήματα κλπ) ως εις σχετικόν υπόμνημα αναφέρονται – όχι μόνο δεν εγένοντο δεκτά , αλλά ουδέ καν υπήρχε διάθεσις εκ μέρους της Κυβερνήσεως και των εργοδοτών των να συζητηθούν , παρά τας επανειλημμένας παρουσιάσεις μας και εμμέσους παρακλήσεις μας , ηναγκάστησαν προωθηθέντες παρά της Κυβερνήσεως και των Εργοδοτών των να χρησιμοποιήσουν το τελευταίον που απέμενεν εις αυτούς όπλον , το της απεργίας ίνα διεκδικήσουν τα αιτήματά των ταύτα .

II) Το ανώτατον αντιπροσωπευτικόν των Τραπεζιτικών υπαλλήλων όργανον Ε.Σ.Τ.Ο – έχον πλήρη συναίσθησιν της ευθύνης που θα εβάρυνε τούτο έναντι του χειμαζομένου λαού και της οικονομίας του τόπου , ευθύς άμα τη καθόδω των υπαλλήλων εις απεργίαν έσπευσε να ζητήση δια του Μκαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και τινών εκ των κ.κ. Διοικητών ως και άλλων υπευθύνους θέσεις κατεχόντων , προσώπων , επαφήν μετά της Κυβερνήσεως – προς ην δια καταλλήλου χειρισμού οι εργοδοτάι παρέπεμψαν ιδίαν των κυρίως υπόθεσιν – ίνα δια συζητήσεως εξευρέθη βάσις επιλύσεως των ζητημάτων των υπαλλήλων με οδηγόν την κοινήν λογική και γνώμονα το γενικόν συμφέρον .

III) Δυστυχώς όλαι εν προκειμένω οι προσπαθειές μας προσέκρουσαν εις κατηγορηματικήν άρνησιν του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως ο οποίος ακόμη και σήμερα αρνείται μια τοιαύτην επαφήν δια της οποίας θα ετίθετο τέρμα εις την δημιουργημένην ανωμαλίαν .

III) Η Επιτροπή Συνεργασίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων θεωρούσα την παράτασιν της απεργίας λόγω μη επιλύσεως των ζητημάτων ασύμφορον από πάσης απόψεως : δια τους υπαλλήλους , δια την οικονομίαν του τόπου δια τα ιδρύματα και δια τα συμφέροντα των άλλων τάξεων και έχουσα υπόψιν της ότι :

A) εις την σύσκεψιν του Σαββάτου των κ.κ. Διευθυντών των Τραπεζών και του κ.Βεναρδή (Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου και Αντιπροσώπου του Υπουργείου των Οικονομικών) εκδηλώθη : α) ότι είναι δυνατή η άμεσος επίλυσις

των εξής αιτημάτων μας , τα οποία εγκρίθηκαν ομοφώνως και άνευ αντιρρήσεως τινός και λογικά και δίκαια ήτοι : Αποφυλάκισις κρατουμένων και μη λήψης μέτρων εναντίον των απεργών , εξομοίωσις του σισιτίου της Αγροτικής Τραπέζης , προς το της Τραπέζης Ελλάδος , αναστολή κρατήσεων χορήγισις δανείου 300.000 δρχ εις έκαστον υπάλληλον , χορήγησις δρχ 100.000 δι' έκαστον μέλος του Συνεταιρισμού και β) ότι δια τα ζητήματα της χορηγήσεως συσιτίων εις τας μικράς Τράπεζας και της αυξήσεως των μισθών όλων των Τραπεζικών υπαλλήλων και της ενδύσεως έχει εξασφαλισθή η ευμενής εξέτασις των παρά των εργοδοτών και της Κυβερνήσεως .

Β) Ότι άπασαι αι μετ' ημών ελθούσαι εις επικοινωνίαν αντιπροσωπείαι διαφόρων Συλλόγων και Σωματείων μετ' ευμενείας απεδέχθεισαν το μέγιστο μέρος των αιτημάτων μας ως εξάγεται από τας εκδηλώσεις συμπαθείας προς ημάς .

Γ) Ότι η προσπάθεια των κ.κ. Διευθυντών του Γενικού Λογιστηρίου προσέκρουσαν κατά πρώτον λόγον εις άρνησιν ενίων των κ.κ. Διοικητών ίνα συμφωνήσουν επί της βάσεως η οποία ανωτέρω εκτίθεται , εκ δευτέρου δε εις την εξακολουθητικήν άρνησιν της Κυβερνήσεως , έχει την τιμήν να προτείνει Υμίν όπως συγκληθή η Ένωσις Τραπεζών και με βάσιν τας γενομένας ως άνω συζητήσεις και διαπιστώσεις προέλθη αυτή συνεργαζομένη εν προκειμένω μετά της ημετέρας Οργανώσεως , εις αποφάσεις , επί των οικονομικών και επισιτιστικών ζητημάτων των υπαλλήλων , μεθ' ο δε ή αναλάβη η ίδια και εγγυηθή δια την εκτέλεσιν των αποφάσεων τούτων η εν σώματι προβή εις τα αναγκαία διαβήματα παρά τη Κυβερνήσει δια την έγκρισιν των αποφασισθησομένων παροχών .

Εν τέλει τονίζομεν Υμίν ότι η Επιτροπή μας εκ των μέχρι τούδε διεξαχθεισων συζητήσεων μετά του Μακαριωτάτου , των κ.κ. Διευθυντών των Τραπεζών , του κ. Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου , των πολιτικών Αρχηγών και επισήμων εκπροσώπων των πλείστων Οργανώσεων της χώρας , απεκόμισε την σαφή εντύπωσιν ότι η ικανοποίησις των αναγνωρισθέντων ως δικαίων εκ των αιτημάτων των υπαλλήλων εξ ης εξαρτάται και η επάνοδος εις

την ομαλότητα , προσκρούει κυρίως εις την έλλειψιν κατανοήσεως και αμέσου ενδιαφέροντος εκ μέρους πλείστων εργοδοτών μας , πράγμα το οποίον δημιουργεί τεραστίας ευθύνας δια τα μέλη ταύτα . Το τελευταίον τούτο μόνον εις μιαν επίσημον συνεδρίασιν των μελών της Ένώσεως , δυνάμενον να διευκρινισθή , ώστε έκαστος να αναλάβη τας ευθύνας του εν τη κρίσιμω ταύτη περιόδω , φρονούμεν ότι δέον να αποτελέση και Υμετέραν επιδίωξιν προς διευκρίνισιν .

Με την βεβαιότητα ότι η Υμετέρα Ένωσις αναλογιζόμενη το μέγεθος των ευθυνών της , εις αρνητικήν περίπτωσιν , θα ενεργήση ραγδαίως εν προκειμένω .

Διατελούμεν μετά πλείστης τιμής .

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΫΠΑΛΛΗΛΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

Αθήναι τη 24^η Αυγούστου 1943

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οι Δημόσιοι υπάλληλοι , οι των Νομικών Προσώπων Δημ. Δικαίου και μικρών Τραπεζών ως και μια σειρά άλλων εργαζομένων κατήλθον εις απεργίαν κατόπιν της μη εκ μέρους της Κυβερνήσεως και των εργοδοτών των αποδοχής και συζητήσεως καν των αιτημάτων των , τα οποία υπέβαλον προς επίλυσιν .

Οι Συνεταιρισμοί με βάση τα πορίσματα των μελετών των , τας οποίας καταρτίζουν ως εκ τής ιδιαιτέρας αυτών αποστολής , να είναι ενήμεροι επί της καθόλου οικονομικής και βιοτικής καταστάσεως των μελών των συνεταίρων , είναι υποχρεωμένοι να λάβουν θέσιν εις την κοινωνικής πλέον σημασίας υπόθεσιν ταύτην και αντικειμενικά κρίνοντες ν' αναφερθώσιν εις τα κατωτέρω προς διαφώτισην και της Κυβερνήσεως και του Λαού .

1^{ov}) Ότι ουδείς ποτέ εξ ιδιοτροπίας καταφεύγει προς τα άκρα , πολύ δε περισσότερο οι πολλοί . Καμία δύναμις πέραν της ανάγκης δεν ωθεί τους ανθρώπους προς δράσιν . Η ανάγκη αυτοσυντηρήσεως των ατόμων είναι πλέον γενεσιουργός αιτία της δράσεως .

2^{ov}) Ότι δια τους Συνεταιρισμούς , οι οποίοι παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς την εξέλιξιν της καθόλου οικονομικής καταστάσεως του τόπου μας , η οποία από ημέρας εις ημέραν επεδεινούται σοβαρά α) συνεπεία του πληθωρισμού ο οποίος βαίνει γοργά και με ρυθμόν άνευ προηγουμένου , β) συνεπεία της μη υπάρξεως αγαθών επαρκών δια να ικανοποιήσουν τας ανάγκας των εντοπίων και ξένων γ) λόγω διακοπής των συγκοινωνιών μετά των επαρχιών συνεπεία των υφισταμένων απαγορευτικών διαταγών , η μορφουμένη από ημέρας εις ημέραν πραγματικότης – αλματώδης αύξησις των τιμών – επιβάλλει εις την Κυβέρνησιν και τους Οικονομικούς Συμβούλους αυτής να εννοήσουν ότι είναι αδύνατο ν' αντιμετωπισθή παρά των δραχμοσυντηρήτων η κατάστασις άνευ της διαρκούς προσαρμογής των μισθών και εν γένει των απολαυών των προς την μορφουμένην καθημέραν πραγματικότητα . Αντίθετος πολιτική , πολλώ δε μάλλον άρνησις συζητήσεως επί των υποβαλλομένων παρά των εργαζομένων αιτημάτων αποδεικνύει έλλειψιν κατανοήσεως των αναγκών αυτών εκ μέρους των διαχειριζομένων τα κοινά και ηθελημένην άγνοιαν μιας υφισταμένης καταστάσεως , γεγονός όπερ δημιουργεί τεραστίας ευθύνας δια τούτους , εφ' όσον οι νόμοι της ανάγκης και το αίσθημα αυτοσυντηρήσεως είναι γνωστόν μαθηματικώς ότι θα ωθήσουν τους αδικουμένους εις δράσιν .

3^{ov}) Δια τους Συνεταιρισμούς , οι οποίοι έχουν άμεσον επαφήν μετά πάγματα , η υποβολή αιτημάτων εκ μέρους της ανωτέρω

κατηγορίας του εργαζομένου λαού είναι κάτι το εντελώς φυσικόν , εφ' όσον η δραχμή διαρκώς πίπτει και , όχι μόνο δεν πρέπει να ξενίζη τους Κυβερνώντας , αλλ' αντιθέτως μάλιστα έδει να οδηγή αυτούς ως Έλληνας , ίνα μετά συμπαθείας εξετάζουν παν υποβαλλόμενον σήμερα αίτημα παρά των ανωτέρω . Αποτελεί έλλειψιν πολιτικού αισθητηρίου , κακόν προσανατολισμόν και αδικίαν έναντι των αιτούντων , των οικογενειών των και του λοιπού λαού , το ν' αρνούμεθα την εξέτασιν των αιτημάτων των εργαζομένων , οι οποίοι αναντιρρήτως υποφέρουν εκ της σημερινής καταστάσεως .

4^{ov}) Κατά τους Συνεταιρισμούς Καταναλώσεως και απλή εξέτασις της καταστάσεως της αγοράς εν σχέσει με το τί απολαμβάνουν οι μισθωτοί και εργαζόμενοι θα έπειθεν ότι τίποτα δεν υπάρχει το παράλογον εις τα αιτήματα . Αν μάλιστα ληφθή υπόψιν ότι δεν αποκλείονται γεγονότα έκτακτα , εφ' όσον ευρισκόμεθα εις εμπόλεμον κατάστασιν , οπότε δια πάντα οικογενειάρχην είνε επιβεβλημένον να έχη κάποιο απόθεμα βασικών ειδών πρώτης ανάγκης θα ίδη τις ότι ακόμη περισσότερον είναι δικαιολογημένα τα αιτήματα και η ανησυχία των μισθωτών , οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να τίθενται εις ήσσονα μοίραν των μαυραγοριτών , οίτινες έχουν θησαυρίσει υπό τα όμματα και πολλάκις την ενίσχυσιν των ισχυρών .

5^{ov}) Κατόπιν των ανωτέρω οι Συνεταιρισμοί , τιθέμενοι αλληλέγγυοι προς τους αιτούντας εργαζομένους , συνιστώσι προς την Κυβέρνησιν α) Την άμεσον επαφήν μετά των αντιπροσώπων των απεργών β) Την ευνοϊκήν εξέτασιν και επίλυσιν των υποβληθέντων ήδη αιτημάτων των και γ) Την σύστασιν μονίμου Επιτροπής εξ αντιπροσώπων της Κυβερνήσεως , των μισθωτών υπαλλήλων και εργατών , των Γεωργικών Συνεταιρισμών και των Καταναλωτικών τοιούτων , προς τον σκοπόν της εβδομαδιαίας εφεξής προσαρμογής των μισθών και ημερομισθίων προς την διαμορφουμένην εκάστοτε νέαν κατάστασιν του Νομίματος και των τιμών της αγοράς δια καταλλήλου τιμαριθμικού κανόνος , ως επίσης και την οργανικωτέραν μελέτην αντιμετωπίσεως της ζωής των δραχμοσυντηρήτων , καθ' όσον άλλως δια την αμέσως προσεχή περίοδον η κατάστασις θέλει να επιδεινωθή έτι περισσότερον δια τους τελευταίους , με συνεπείας πολύ οδυνηρωτέρας . Ο χειμών του 1941 δεν πρέπει να λησμονήται και

συνεπώς είναι καιρός ίνα από τούδε ληφθώσι τα δέοντα μέτρα παρά των υπευθύνως διαχειριζομένων τα κοινά .

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

Με το φοβερό , λοιπόν επισιτιστικό χτύπημα του χειμώνα 1941/42 , τις μαζικές αντιδράσεις και τη λαϊκή εξαθλίωση γίνεται κάποια προσπάθεια για την κατάργηση των αναγκαστικών συγκεντρώσεων γεωργικών προϊόντων . Έτσι από το Μάιο του 1942 η πολιτική του κράτους τείνει στον περιορισμό των δεσμεύσεων και την ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ υπαίθρου και αστικών κέντρων . Έτσι στα γεωργικά προϊόντα επιβάλλεται μόνο το παρακράτημα και ο φόρος της δεκάτης .

Στη συνέντευξη του Υπουργού Οικονομικών , Γεωργίας , Επισιτισμού , Εθνικής Οικονομίας και Εργασίας Σ. Γκοτζαμάνη προς τον κ. Γεννιώτη , τονίζει :

<< ... Δεν καταργούμε την ιδιωτική πρωτοβουλία εως τώρα ενομίσθη ότι η διευθυνόμενη οικονομία , την οποία ασκεί το κράτος οφείλει να περισφίγγη μέχρι ασφυξίας το επιχειρηματικόν πνεύμα των ατόμων . Και από την παρεξήγησιν αυτή επροκλήθησαν έως τώρα διάφορα άσκοπα και επιζήμια μέτρα εις βάρος της καλής και τακτικής λειτουργίας της οικονομικής ζωής του τόπου . Όλα όμως αυτά θα λείψουν πλέον και θα δημιουργηθούν αι δυνατότητες εις το εμπόριον να ασκήσει το τίμιον έργο του . Θα γίνη αυτό ... Η αρχή ... είναι η απρόσκοπος και ενεργός ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ υπαίθρου και αστικών κέντρων . Έχετε , κύριοι αστοί ανάγκην από τρόφιμα ; Θα στείλετε λοιπόν και σεις εις τους παραγωγούς τα βιομηχανικά είδη σας που τους χρειάζονται . Οι γεωργοί εξ' άλλου θα εφοδιάζουν με τα δικά των τας πόλεις . Προς την κατεύθυνσιν αυτήν θα υπάρξη ... στενή συνεργασία Κράτους , τραπεζών , εμπορίου και ενδιαφερομένων . Μια επιτροπή Επισιτιστική εις κάθε κοινότητα θα εποπτεύση όλας αυτάς τας ανταλλαγάς ... Το κράτος θα ασκήση πολιτικήν ελαττώσεως

τιμών , θα γίνουμε μπαισιέ ... θα διατεθούν συντόμως : .. 15 εκατομμύρια πήχεις υφάσματος ... 300 τόνοι σιδήρου δια υνία ... από Γκλαβάνη – Σταματόπουλον . Σαπούνι εις πολλές χιλιάδας οκάδας , καθώς και λιπάσματα ... επ' ανταλλαγή προϊόντων ... σιτηρά , όσπρια ...» .

Στη συνέχεια αναφέρει ότι ο γεωργός θα μπορεί να διαθέτει ελεύθερα το 75 – 80 % της παραγωγής του , μια και θα επιβάλλεται μόνο ο φόρος της δεκάτης και του παρακρατήματος . Επίσης γίνεται αναφορά στη δημιουργία λαχανόκηπων , οι οποίοι θα καλλιεργούνται από εργάτες όπως στην Ευρώπη .

Με τα μέτρα αυτά η οργάνωση της ζωής αρχίζει να πηγαίνει προς το καλύτερο , ενώ το πρόβλημα του επισιτισμού αρχίζει σιγά σιγά να αντιμετωπίζεται . Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα της επιστολής 4.8.1942 του Θ. Τζωρτζάκη από Αθήνα στον Αριστ. Κλήμη στη Μυτιλήνη . Η οποία ανάμεσα στα άλλα αναφέρει :

«... Νέα σπουδαία δεν υπάρχουν . Κάποια απόπειρα επαφής με τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς έμεινε μόνο σχεδόν σχέδιο , γιατί η επικοινωνία είναι τόσο δύσκολη και τα ταξίδια ακόμα δυσκολότερα . Πάντως σαν συμπέρασμα των εδώ συζητήσεων μας έμεινε ότι το πρόγραμμα των Αμπελακίων αναθεωρημένο κάπως στις λεπτομέρειες θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση της μελλοντικής οργανώσεως των συνεταιρισμών . Ευρέθη ότι είναι αρκετά ελαστικό , ώστε να μπορή μ' οποιεσδήποτε συνθήκες να προσαρμοσθή χωρίς να θραυστή . Ως εκεί έμειναν όμως οι συζητήσεις .

Τελευταία με απασχολούν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί . Τους βοηθώ κάπως σαν τεχνικός . Η αλήθεια είναι πως είναι συμπτωματική η κίνησις , μα δεν αποκλείεται με κατάλληλη καλλιέργεια να μείνει κάτι . Άλλως δεν είναι λίγο το κέρδος πως έτσι λόγω των περιστάσεων πολλές σημαντικές τάξεις της κοινωνίας αναγκάστηκαν να καταφύγουν έστω και προσωρινά στους συνεταιρισμούς και να τους γνωρίσουν από κοντά . Στο μέλλον και αν δεν χρησιμοποιούν το θεσμό , όταν περάσουν οι δυσκολίες , θα τους είναι όμως οικεία και γνώριμη η ιδέα .

Από πρακτικής απόψεως οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί δεν κατορθώνουν – χωρίς να φταίνε – να κάνουν σπουδαία πράγματα . Ίσως στο μέλλον είναι πιο αποδοτικοί γιατί ομολογουμένως άρχισαν να τους προσέχουν . Σ' αυτό συντέλεσε και η συνένωσις πολλών εξ αυτών σε μια ελεύθερη επιτροπή Συνεργασίας που τους εκπροσωπεί και προσπαθεί να τους κατευθύνη . Ίσως να γίνει δυνατό το αίτημά τους να μετατραπή η Επιτροπή σε Σύνδεσμο Καταναλωτικών Συνεταιρισμών (Σωματείου Συνεταιριστικό) που θα μπορεί πιο έγκυρα από την επιτροπή να εργασθή .

Μεταξύ των συνεργαζομένων συνεταιρισμών είναι συνεταιρισμοί εργατικοί , δημοσιούπαλληλικοί , ιδιωτικών υπαλλήλων , ελευθέρων επαγγελματιών κτλ .

Αυτά περιληπτικά και κακογραμμένα είναι τα νέα μου . Οπωσδήποτε καταλαβαίνεις πόσο χρήσιμος θα ήσουνά τώρα εδώ . Σε μένα τουλάχιστον η απουσία είναι πολύ αισθητή ...»

3.5 ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ

Οι αγροτικοί συν/μοί πρόσφεραν μεγάλη βοήθεια στον Εθνικό απελευθερωτικό αγώνα . Οι συνεταιρισμοί πρόσφεραν μεγάλες ποσότητες από τρόφιμα και ρούχα σε όλες τις απελευθερωτικές δυνάμεις . Έτσι η ΕΤΑ η οποία ήταν επιμελητεία του ΕΛΑΣ , τις μεγαλύτερες ποσότητες από προϊόντα τις προμηθεύονταν από συνεταιρισμούς .

Πολλοί συνεταιρισμοί ενίσχυναν τις διάφορες απελευθερωτικές οργανώσεις και κυρίως τον ΕΛΑΣ . Στις κατεχόμενες περιοχές όπου η κατάσταση ήταν πειστική και αφόρητη , οι συνεταιρισμοί δεν δίσταζαν να ενεργούν και κάτω από τη μύτη του κατακτητή .

Ο Γεωργικός Πιστωτικός συνεταιρισμός Καρδίτσας , ο οποίος είχε στην Κατοχή του Αλωνιστική μηχανή , παρουσίαζε στους κατακτητές δύο λογιστικά βιβλία , δείχνοντας έτσι μικρά αλωνιστικά δικαιώματα , για να ξεφύγει από την επιβολή

παρακρατήματος . Από τα δύο λογιστικά βιβλία το ένα ήταν παράνομο και γράφονταν οι πραγματικές ποσότητες αλωνισθέντων σιτηρών και το άλλο ήταν επίσημο και γράφονταν σε αυτό μικρές ποσότητες . Από τις πραγματικές ποσότητες αλωνισθέντων σιτηρών το μισό ποσό , φυγαδεύονταν στους αντάρτες , που βρίσκονταν στο βουνό . Έτσι το 1942 ο συνεταιρισμός της Καρδίτσας έστειλε στους αντάρτες 34.000 οκάδες σιτάρι . Το 1943 επίσης , ο συν/μος Πλατύκαμπου – Λάρισας έστειλε στο βουνό 20.000 οκάδες σιτάρι για την ενίσχυση του ΕΛΑΣ .

Οι συν/μοι δεν βοηθούσαν μόνο σε υλικά αγαθά , αλλά και σε έμπυχο υλικό . Πολλοί συνεταιριστές πήραν το δρόμο για το βουνό , στο πλευρό των διαφόρων απελευθερωτικών οργανώσεων , δίνοντας τη ζωή τους για την απελευθέρωση της πατρίδας .

Το συνεταιριστικό κίνημα , κατά την κατοχική περίοδο δραστηριοποιείται τόσο στον κοινωνικό , όσο και στον οικονομικό τομέα . Έτσι από τη μία , προστατεύει τα δικαιώματα των εργαζομένων και από την άλλη βοηθάει σημαντικά τις διάφορες απελευθερωτικές οργανώσεις με σκοπό την απελευθέρωση της πατρίδας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

(1942 – 1944)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : Η ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ (1942-1944)**4.1 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ – ΑΓΡΟΤΙΚΑ – ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΑ**

Την κατοχική περίοδο η Κυβέρνηση και τα διάφορα όργανά της, εκδίδουν ολοένα και περισσότερο νομοθετικά διατάγματα για την επιβολή του κρατικού μηχανισμού. Με τον τρόπο αυτό η κυβέρνηση, θεωρεί ότι ελέγχει την κατάσταση. Έτσι δημοσιεύτηκαν τα παρακάτω συνεταιριστικά – αγροτικά επισιτιστικά :

Κατά το 1942

- Ν.Δ. 1019\1942 «Περί συμπλήρωσης των διατάξεων του νόμου 602 της 31 Δεκεμβρίου 1914\24 Ιανουαρίου 1915» ΦΕΚ 28\1942 . Αφορά Καταναλωτικούς .
- Ν.Δ. 1058\1942 «Περί θέσεως διατάξεων αφορωσών την Γεωργικήν Συνεταιριστικήν Σχολήν» ΦΕΚ 41\1942 .
- Ν.Δ. 1104\1942 «Περί συμπλήρωσης των διατάξεων του υπ' αριθμού 844 Ν.Δ. «Περί παροχής εγκρίσεως δια την τη εγγυήσει του Δημοσίου συνομολόγησιν δανείων κλπ» ΦΕΚ 48\1912 . Αφορά καταναλωτικούς .
- Ν.Δ. 1115\1942 «Περί χορηγήσεως δανείων παρ'Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου κλπ. Προς έτερα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου» ΦΕΚ 51\1942 . Αφορά καταναλωτικούς .
- Ν.Δ. 1125\1942 «Περί παροχής δανείων υπό Ταχυδρ. Ταμειυτηρίων προς Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς των υπαλλήλων αυτού και του Υπουργείου Συγκοινωνίας» ΦΕΚ 54\1942 . Αφορά καταναλωτικούς .
- Τα Ν.Δ. 1150,1207,1317,1318,1387 που αφορούν τις συγκεντρώσεις γεωργικών προϊόντων ,επισιτιστικό .
- Ν.Δ. 1277\1942 «Περί τροποποιής εως διατάξεων τινών του νόμου «Περί Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 103\1942 .
- Ν.Δ. 1320\1942 « Περί τρόπου αντικαταστάσεως των διοικητικών συμβουλίων των Προμ. και Καταναλωτικών Συν/σμών Δημοσίων Υπαλλήλων» ΦΕΚ 119\1942 .
- Ν.Δ. 1327\1942 «Περί αρμοδιότητος του επί των Γεωργικών Συνεταιρισμών , Οργανώσεων και συναφών Οργανισμών ΕιδικούΕπιτρόπου» ΦΕΚ 122\1942 .

- Ν.Δ. 1375\1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του άρθρου 1 του νόμου 4244 «περί τροποποιήσεως του άρθρου 1 του νόμου 3322» ΦΕΚ 135\1942 .
- Ν.Δ. 1491\1942 «Περί συστάσεως Συνεταιρισμού Καπνοβιομηχάνων αγοράς καπνού» ΦΕΚ 170\1942 . Αφορά αστικούς και καπνά .
- Ν.Δ. 1699\1942 «Περί διαλύσεως του Α' προμηθ. Συνεταιρισμού Οικονομικών Υπαλλήλων» ΦΕΚ 220\1942 . Αφορά Καταναλωτικούς .
- Ν.Δ. 1707\1942 «Περί χορηγήσεως δανείων εις πρατήρια τροφίμων και πιστωτικούς συνεταιρισμούς αξιωματικών (μονίμων , εφέδρων εκ μονίμων και πολεμικών καταστάσεων και αποστράτων) εκ του Δημοσίου Προϋπολογισμού . ΦΕΚ 220\1942 .
- Ν.Δ. 1703\1942 «Περί εφαρμογής των υπ' αριθμών 844\1941 και 1125\1941 Ν.Δ. και επί του κατά τον υπ' αριθμόν 1208\1938 Αν. Νόμον λογαριασμού» ΦΕΚ 220\1942 . Αφορά καταναλωτικούς .
- Ν.Δ. 1718\1942 «Περί απολογιστικής εκτελέσεως μικρών έργων εγγείων βελτιώσεων» ΦΕΚ 222\1942 .
- Ν.Δ. 15.7\4.9.1942 «Περί επιβολής φορολογίας υπέρ του Ταμείου Αμύνης Οиноπαραγωγής Θήρας και Θηρασίας» ΦΕΚ 222\1942 .
- Ν.Δ. 1735\1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων περί Οργανισμού Προστασίας Αμπελουργών Αττικοβοιωτίας» ΦΕΚ 230\1942 .
- Ν.Δ. 1737\42 .
- Ν.Δ. 1738\1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του νόμου 4185 της 9 Ιουλίου 1929 «περί κυρώσεως του Ν.Δ. της 11 Μαΐου 1929 περί εμπορίου του οίνου και προστασίας της οινοπαραγωγής» ΦΕΚ 231\1942 .
- Ν.Δ. 1964\1942 «Περί καθορισμού ευθυνών οικονομικών οργάνων προμηθευτικών συνεταιρισμών και πρατηρίων εξαρτημένων εκ του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης» ΦΕΚ 290\1942 . Αφορά Καταναλωτικούς .
- Ν.Δ. 1996\1942 «Περί μετατροπής του Υπουργείου Εργασίας εις Υφυπουργείον Εργασίας» ΦΕΚ 308\1942 . Αφορά και αστικούς .
- Ν.Δ. 2039\1942 .

Και τα αγροτικά- επισιτιστικά :

- Ν.Δ. 1510\1942 «περί διαθέσεως χέρσων εκτάσεων προς καλλιέργειαν» ΦΕΚ Α) 176\13.7.42. Βλ. και «Βήμα του Αγρότου» 16.8.42 .
- Ν.Δ. 1519\1942 «περί ρυθμίσεως μισθώσεων ακινήτων» . Περιέχει διατάξεις και για μισθώσεις αγροικιών , αγροκτημάτων , πευκοδασών , μοναστηριακών κτημάτων . (Βλ και «Βήμα του Αγρότου» 16.8.1942) .
- Ν.Δ. 1531\1942 «Περί παραστάσεως ενοικιοστασίου βοσκών» ΦΕΚ Α) 184\22.7.42. Γίνονται εξαιρέσεις για περιπτώσεις επεκτάσεως καλλιέργειας . Οδηγίες βλ «Βήμα Αγρότου» 1.9.42. σχετικά με άρση ενοικιοστασίου για καλλιέργεια .
- Ν.Δ. 1543\1942 Περί Επιθεωρήσεων Γεωργίας ΦΕΚ 188\1942 .
- Ν.Δ. 1563\1942 «Περί αναπροσαρμογής παντοειδών συμβάσεων απολήψεως δασικών προϊόντων» ΦΕΚ 187\42 . Μεγάλες εξουσίες στον Υπουργό Γεωργίας .
- Ν.Δ. 1644\1942 «περί τροποποιήσεως των περί δασών νόμων» . Μεγάλα δικαιώματα στον Υπουργό Γεωργίας . Υποβοηθήση δασικών υπαλλήλων . βλ. και «Βήμα του Αγρότου» 16.9.42 .
- Ν.Δ. 1690\1942 «περί εκμεταλλεύσεως των δασών και διαθέσεως των δασικών προϊόντων» ΦΕΚ Α) 217\28.8.42 . Δίδονται μεγάλες αρμοδιότητες για υλοτομίες κλπ., στον Υπουργό Γεωργίας . Χορηγήση για τις ανάγκες στρατευμάτων κατοχής .
- Ν.Δ. 1696\1942 «περί παροχής πιστώσεων δια την οργάνωσιν και προαγωγήν της γεωργίας» ΦΕΚ 219\Α\1942 (Σε συνέχεια των Ν.Δ. 609\41 , 934\42 , 1492\1942) .
- Ν.Δ. 1950\1942 (ΦΕΚ 199\42) Περί υποχρεωτικού παρακρατήματος σύκων 1942\43 .
- Ν.Δ. 1971\1942 περί συμπληρώσεως Ν.Δ. 908\41 περί ενιαίας διαχειρίσεως της παραγωγής βάμβακος .

Το 1943

Υπάρχουν και πάλι πολυάριθμα νομοθετήματα μεταξύ των οποίων και ο Ν. 479\43 με την αιτιολογική του έκθεση (για τον οποίο θα γίνει λόγος στην συνέχεια) και ο 785\43 που τον κατάργησε .

Δημοσιεύτηκαν :

- Ν.Δ. 2039\1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπλήρωσεως διατάξεων τίνων του υπ' αριθμών 1491 του 1942 Ν.Δ. «περί συστάσεως Συνεταιρισμού Καπνοβιομηχάνων Αγοράς Καπνού» ΦΕΚ 4\1943 .
- Ν.Δ. 2120\1943 «Περί τρόπου παροχής εγγυήσεως υπό των εντεταλμένων δια την αγοράν καπνών δια χρημάτων του Ελληνικού Δημοσίου και δια λογαριασμόν του Συνεταιρισμού Καπνοβιομηχάνων Αγοράς Καπνού» ΦΕΚ 31\1943 .
- Δ. 29\30.4.1943 «Περί διοικήσεως και λειτουργίας του Οργανισμού Προστασίας Αμπελουργών Αττικοβοιωτίας» ΦΕΚ 110\1943 .
- Ν. 142\1943 «Περί τροποποιήσεως του Α.Ν. 1390\1938 «περί Ενώσεως Μαστιχοπαραγωγών Χίου» ΦΕΚ 145\1943 .
- Ν. 327\1943 «Περί συμπλήρωσεως της οργανώσεως της Διευθύνσεως Κτηνοτροφίας του Υπουργείου Γεωργίας» ΦΕΚ 205\1943 .
- Ν. 326\1943 «Περί τροποποιήσεως διατάξεων τινών της Σχολής Ανωτέρων Γεωργο-Οικονομικών Σπουδών» ΦΕΚ 205\1943 .
- Ν. 336\1943 «Περί ρυθμίσεως ενίων ζητημάτων αφορώντων την προσωπικήν κατάστασιν των υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας και των εξ αυτού εξατρωμένων οργανισμών» ΦΕΚ 207\1943 .
- Ν. 371\1943 «Περί διαλύσεως του προμηθευτικού Συνεταιρισμού των εν Αθήναις και Πειραιεί δικαστών , εισαγγελέων κλπ» και συστάσεως «Προμηθευτικού Συνεταιρισμού των εν Αθήναις και Πειραιεί δικαστών και εισαγγελέων» και Προμηθευτικού Συνεταιρισμού των υπαλλήλων της Γραμματείας των εν Αθήναις και Πειραιοί δικαστηρίων και εισαγγελιών κλπ.» ΦΕΚ 223\1943 .
- Ν. 389\1943 «Περί τροποποιήσεως και συμπλήρωσεως των διατάξεων περί Υπηρεσίας Γεωργικών Οργανισμών και Ιδρυμάτων του Υπουργείου Γεωργίας , Κεντρικού Ταμείου Γεωργίας , Κτηνοτροφίας και Δασών , Γεωργικών Ταμείων και των εις την αρμοδιότητα του Υπουργείου Γεωργίας υπαγομένων ΝΠΔΔ» ΦΕΚ 233\1943 . Αφορά και Εποπτείαν (βλ και Ν. 785\1943 που ορίζει ότι η διεύθυνσις Γεωργικών Οργανισμών του Υπ. Γεωργίας δεν έχει αρμοδιότητα επί των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων) .
- Ν. 421\1943 «Περί τρόπου διανομής εκτάσεων του Αν. Συνετ. Διαχειρ. Κοινής Χορτονομής και Συνιδ. Βέλλου Κορινθίας» ΦΕΚ 247\1943 .

- Ν. 424\1943 «Περί τροποποιήσεως του υπ' αριθμ. 1738\1942 Ν.Δ. περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Ν. 4185 της 9 Ιουλίου 1920 «περί κυρώσεως του Ν.Δ. της 11 Μαΐου 1929 περί εμπορίου οίνου και προστασίας της οινοπαραγωγής» ΦΕΚ 248\1943 .
- Ν. 479\1943 «Περί αναδιοργανώσεως της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών και τροποποιήσεως διατάξεων των της Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων νομοθεσίας» ΦΕΚ 264\1943 . Αυτός είναι γενικότερο κείμενο μικτής αξίας (αλλού εκκαθαριστικό , αλλού συνεταιριστικό και αλλού επεμβατικό) . Ι. Ράλλη . Κ. Πουρνάρα , Α. Ταβουλάρη , Ν. Λούβαρι , Ε.Τσιρονίκο , Α. Γέροντα , Ρ. Καραπάνο (10 Αυγούστου 1943) .
- Ν. 481\1943 «Περί διοικήσεως και διαχειρίσεως των δι' αρδεύσεις χρησιμοποιουμένων υδάτων» ΦΕΚ 266\1943 .
- Ν. 567\1943 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Αν. Νόμου 1666\1939 «περί διαλύσεως του εν Αθήναις Α' Παραγωγικού Συνεταιρισμού «Ο Φοίνιξ» και εκκαθαρίσεως της περιουσίας αυτού» ΦΕΚ 309\1943 .
- Ν. 581\1943 .
- Ν. 617\1943 «Περί επενεκτέων οικονομιών της δημοσιευμένης ύλης εις την Εφημερίδα της Κυβερνησέως εν γένει» ΦΕΚ 310\1943 . Αφορά και καταστατικά συνεταιρισμών .
- Ν. 785\1943 «περί καταργήσεως διατάξεων αφορωσών την νομοθεσίαν Γ. Συνεταιρισμών κλπ» .
- Ν. 813\1943 «περί κυρώσεως της από 7^{ης} Οκτωβρίου 1943 συμβάσεως μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Συνεταιρισμού Ανέργων Χημικών» ΦΕΚ 353\1943 .
- Ν. 823\1943 «περί κυρώσεως της 14 Οκτωβρίου 1943 συμβάσεως μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Προμηθευτικού Συνεταιρισμού Καταστηματαρχών Συνοικιακών Κρεοπωλών Αθηνών» 357\1943 .
- Ν.Δ. 946\1943 «Περί διαχωρίσεως του Προμηθ. Συν/μου Υπαλλήλων αρμοδιότητος Υπουργείου Συγκοινωνίας εις πλείονας τοιούτους» ΦΕΚ 395\1943 .
- Ν.Δ. 968/1943 «Περί τρόπου συνθέσεως των Διοικητικών Συμβουλίων των Προμηθευτικών Συνεταιρισμών των Δημοσίων Υπαλλήλων» ΦΕΚ 401\1943 .
- Ν. 966\1943 «περί ρυθμίσεως της διανομής των σιγαρέττων εις το κοινόν» ΦΕΚ 405\1943 .

Κατά το 1944

Δημοσιεύτηκαν τα παρακάτω νομοθετήματα από την κατοχική κυβέρνηση , πολλά από τα οποία είναι (υπό την πίεση των τότε γεγονότων) βασικά και ωφέλιμα για τη συνεταιριστική κίνηση :

- Ν. 1168\1944 «Περί ενοικιάσεως των ιχθυοτροφείων απ' ευθείας προς τους αλιευτικούς συνεταιρισμούς» ΦΕΚ 22/1944 . Αξιόλογο για τη συνεταιριστική διαχείριση .
- Ν. 1172\1944 «Περί προμήθειας τροφίμων και άλλων ειδών δια τας ανάγκας των δημοσίων υπαλλήλων» ΦΕΚ 25\1944 .
- Ν. 1244\1944 «Περί κυρώσεως 1) της 24 Ιανουαρίου 1944 συμβάσεως μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Συνεταιρισμού Ανέργων Χημικών , και 2) της από 24 Ιανουαρίου 1944 συμβάσεως μεταξύ επίσης του Ελληνικού Δημοσίου και του Προμηθευτικού Συνεταιρισμού Καταστηματαρχών Συνοικιακών Κρεοπωλών Αθηνών . ΦΕΚ 47\1944 .
- Ν. 1651\1944 .
- Ν.1772\1944 «Περί τροποποιήσεως και συμπλήρωσεως διατάξεων αφορσών Οργανισμούς του Υπουργείου Γεωργίας κλπ.» ΦΕΚ 200\1944 . Αφορά και Οينوπ. Συνεταιρισμούς Σάμου .
- Ν. 1810\1944 «Περί τρόπου καταρτισμού της προσωρινής διοικήσεως της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 203\1944 .
- Ν. 1859\1944 «Περί τροποποιήσεως και συμπλήρωσεως του Νόμου 785\1943 «περί καταργήσεως διατάξεων αφορσών την Νομοθεσίαν των Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 215\24.9.44. Κατοχικό αλλά μέσα στις συνεταιριστικές γραμμές . Βασικό . Αφορά ν.602 , Συνομοσπονδία , Κοινοπραξίες , υπαλληλικά συνεταιρισμών , εποπτεία , αγροτική πίστη , συνεταιρισμούς χοτρονομής , κλπ (Βλ. στα αντίστοιχα Υποκεφάλαια) . Υπογράφεται από την Κυβέρνηση Ι.Ράλλη (Ι.Ράλλης , Κ.Πουρνάρας , Ν.Λούβαρις , Λ. Γέροντας , Δ. Μπακογιάννης , Ε. Κανακουσάκης) .
- Ν. 1968\1944 «Περί τρόπ. Και συμπληρ, του άρθρου 4 του Ν.765\43 «περί τρόπ. και συμπληρ. των άρθρ. 9 και 10 των Ν.Δ. 424\41 και του Β.Δ. . 1) 4.8.1920 (περί κωδικ. Ν.ΓΠΟΔ κλπ. «ΦΕΚ 240) 1944 . Αφορά και άρθρ. 12. Ν. 602 .

Επισκοπήσεις και κρίσεις για τις μεταβολές της νομοθεσίας βλ. και σε κείμενο Θ.Τζωρτζάκη «Συνεταιριστής» 1946 σ. 40 επ. Επίσης βλ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1946 .

4.2 Ο ΝΟΜΟΣ 429\1943

Ο νόμος 429\1943 ρυθμίζει θέματα όπως η Συνομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών , οι Κοινοπραξίες Συνεταιρισμών και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι , δηλαδή ότι είχε δημιουργηθεί κατά την κατοχική και δικτατορική περίοδο . Ο νόμος αυτός είναι ένα σοβαρό κείμενο ως διατύπωση νόμου , εκτός από μερικά μη αποδεκτά σημεία .

Με τα άρθρα 1-25 το κράτος δημιουργεί νέο καταστατικό της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών . Με το άρθρο 26 καταργεί πολλούς νόμους και αλλάζει τη μέχρι τότε νομοθεσία , με σκοπό να επανέλθει ή προ του 1154) 38 νομοθεσία .

Με το άρθρο 27 παραχωρούνται όλες οι δικτατορικές εξουσίες ΕΣΣΕ και ΠΣΓΣ στον τότε υπουργό της Γεωργίας , με τη δικαιολογία της εμπολέμου καταστάσεως . Το άρθρο 27 είναι το επόμενο :

« 1. κατά παρέκκλισιν της αρχής της τεθείσης εις το ανώτερον άρθρον , ο Υπουργός της Γεωργίας διαρκούσης της διεθνούς εμπολέμου καταστάσεως , δύναται δι' αποφάσεως του : α) να συμπληροί τα εις τας διοικήσεως των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων δημιουργούμενα κενά λόγω λήξεως θητείας παραιτήσεως ή θανάτου των μελών αυτών , β) να ανακαλή εις περίπτωσιν μη κανονικής λειτουργίας των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων μέλη των Διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων των οργανώσεων τούτων και να προβαίνη εις ολικήν ή μερικήν αντικατάστασιν αυτών , γ) να ακυροί την εκλογήν μελών του Διοικητικού ή Εποπτικού συμβουλίου των συνεταιριστικών οργανώσεων πάσης φύσεως και παντός βαθμού διατάσσειν εκλογάς προς ανάδειξιν άλλων εφόσον κατόπιν ητιολογημένης εκθέσεως είτε των αρμοδίων οργάνων του Υπουργείου είτε της Συνομοσπονδίας είτε της Αγροτικής Τράπεζας ήθελε κρίνει ότι το μέτρο επιβάλλεται χάριν των συμφερόντων της

αγροτικής τάξεως και της χώρας εν γένει , δ) να διορίζη μέλη του διοικητικού ή Εποπτικού Συμβουλίου των αυτών ως άνω Συνεταιριστικών Οργανώσεων προσωρινώς δια το από της ακυρώσεως ή ανακλήσεως μέχρι της εκλογής των νέων χρονικόν διάστημα .

3. Κατά το αυτό χρονικόν διάστημα της διεθνούς εμπολέμου καταστάσεως ο Υπουργός της Γεωργίας : α) δύναται δι' αποφάσεως του να διορίζη τους Διευθυντάς των ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών και των κοινοπραξιών αυτών , β) εγκρίνει τους διορισμούς αυτών ως άνω Διευθυντών τους γενομένους παρά των Συνεταιριστικών Οργανώσεων , των τοιούτων διορισμών θεωρούμενων ισχυρών μόνον από της ως άνω εγκρίσεως» .

Το άρθρο αυτό καταργήθηκε αμέσως με τον ν.785/43 . Το άρθρο 28 λόγω των δυσχερειών για συναθροίσεις , διευκολύνει το ρόλο του Δ.Σ. και του Ε.Σ. και ορίζει τα ακόλουθα :

«1. Μέχρι τέλους της διεθνούς εμπολέμου καταστάσεως επιτρέπεται όπως τα Διοικητικά και Εποπτικά Συμβούλια των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων , λαμβάνουσιν , εν κοινή συνεδριάσει και δι' απολύτου πλειοψηφίας αποφάσεις δια θέματα έφ' ων κατά τον Νόμον και το καταστατικό αποφασίζει η Γενική Συνέλευσις . Αι τοιαύται αποφάσεις ανακοινούνται εις το Υπουργείον Γεωργίας .

2. Δεν δύναται να ληφθή απόφασις κατά τον ανωτέρον τρόπον δια την μεταβολήν της ευθύνης των συνεταίρων από περιορισμένης εις απεριόριστον , δια την μεταβολήν του σκοπού της Συνεταιριστικής Οργανώσεως , δια την συγχώνευσιν αυτής μετ' άλλης Συνεταιριστικής Οργανώσεως ή δια την διάλυσιν αυτής» .

Το άρθρο 29 αναφέρεται στα θέματα , που θα εποπτεύσει το κράτος και σε εκείνα , που θα εποπτεύσει η ΑΤΕ .

Το άρθρο 30 αναφέρει : «Όλαι αι συμφώνως τω νόμω 602 λειτουργούσαι γεωργικαί συνεταιριστικαί οργανώσεις πρώτου ή δευτέρου βαθμού , αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου , καταργουμένης πάσης αντιθέτου διατάξεως γενικής ή ειδικής»

Τα άρθρα 31-39 αφορούν τις κοινοπραξίες συνεταιρισμών .

Τα άρθρα 40-44 αφορούν τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους .

4.3 ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΕΑ

Η Κυβέρνηση του βουνού , δηλαδή η κυβέρνηση της ΠΕΕΑ , με γραμματέα τον κ. Γαβριηλίδη , δημιούργησε και δημοσίευσε στο «Δελτίο Πράξεων και Αποφάσεων» την πράξη 60\31.8.1944. Η πράξη αυτή είναι γνωστή ως «Προσωρινές διατάξεις για τη σύσταση και λειτουργία των συνεταιρισμών» .

Τα κείμενα αυτά έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών» από τον Αριστεΐδη Κλήμη και αξίζουν να μελετηθούν μια και εκφράζουν τις απόψεις μιας αρκετά μεγάλης μερίδας του λαού .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

1945

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : 1945

5.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Για την δημιουργία , ενός ειρηνικού κλίματος εκδόθηκαν κατά το 1945 πολλά και σημαντικά νομοθετικά διατάγματα . Τα διατάγματα αυτά έχουν σαν σκοπό να αλλάξουν προς το καλύτερο την κατάσταση και να εξομαλύνουν τα πράγματα .

Στα αγροτικά – συνεταιριστικά και βασικά οικονομικά δημοσιεύτηκαν :

- Ν. 118\1945 .
- Ν. 139\1945 «περί τροπόπ. του υπ' αριθ. 1941\1942Ν.Δ. περί συνεταιρισμού καπνοβιομηχάνων αγοράς καπνού» ΦΕΚ 40\1945 .
- Α.Ν. 189\1945 . Βασικός νόμος περί ΑΤΕ .
- Α.Ν. 202\1945 «περί παρατάσεως και τροποποιήσεως των περι ενοικιοστασίου βασικών διατάξεων» ΦΕΚ 60\1945 .
- Α.Ν. 259\1945 «Κύρωση συμβάσεως Δημοσίου και ΑΤΕ περί στεγάσεως πολεμοπαθών αγροτών» .
- Α.Ν. 262\1945 .
- Α.Ν. 335\1945 «Περί της προσωρινής διοικήσεως των Κοινοπραξιών Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 121\1945
- Α.Ν. 362\1945 ΦΕΚ 138\1945 (Βλ. άρθρο 39 ν. 602) .
- Α.Ν. 389 της 5\8 Ιουνίου 1945 «Περί προσωρινής Διοικήσεως των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων» ΦΕΚ 145\1945 . Βασικό μεταβατικό νομοθέτημα (Κυριώτερες διατάξεις βλ. στη συνέχεια) .
- Α.Ν. 476\1945 «Περί ρυθμίσεως ενοικιάσεων ιχθυοτροφείων» ΦΕΚ 192\1945 . (Βλ. και Α.Ν. 735\1945) .
- Α.Ν. 539\1945 .
- Α.Ν. 560\1945 «Περί του οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας» ΦΕΚ 237\1945 .
- Α.Ν. 644\1945 (Βλ. άρθρο 86 ν. 602 , Εποπτεία , Αστικούς) .
- Α.Ν. 646\1945 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως ενίων διατάξεων του νόμου 182\1945» ΦΕΚ 273\1945 . (Βλ. άρθρ. 28. ν. 602) .
- Α.Ν. 710\1945 «Περί διώξεως και τιμωρίας των παραβάσεων της περί προστασίας Εθνικού νομίματος νομοθεσίας και των αγορανομικών αδικημάτων» ΦΕΚ 295\1945 . Βλ. άρθρ. 39 ν. 602.

- Πρ.Υπ.Συμβ. 571\18.12.1945 «Περί ακυρώσεως Νομοθετημάτων Κατοχής» ΦΕΚ 307\1945 .
- Α.Ν. 735\1945 «Περί συμπληρώσεως του υπ' αριθμ. 476 του 1945 Αναγκ.Νόμου «περί ρυθμίσεως ενοικιάσεων ιχθυοτροφείων» ΦΕΚ 307\1945 .
- Α.Ν. 854\1945 «Περί τροποποιήσεως των περί δασικών συνεταιρισμών και ενίων άλλων διατάξεων και περί εκμεταλλεύσεως κεκαυμένων δασών» ΦΕΚ 18\1946 .

Οι Α.Ν. 335\1945 και 389\1945 . Περί προσωρινής διοικήσεως κοινοπραξιών και των γεωργικών συνεταιρικών οργανώσεων»

Επί κυβερνήσεως Π. Βούλγαρη εκδίδονται οι παραπάνω Α.Ν. βασικοί για την έξοδο από την νομοθεσία της 4^{ης} Αυγούστου και της Κατοχής . Κυριότερες διατάξεις του 389\8.6.45 :

Άρθρ. 1-1. Από της ισχύος του παρόντος νόμου εις την διοίκησιν και εποπτεία των παντών είδους πρωτοβαθμίων και δευτεροβαθμίων γεωργικών συνεταιρικών οργανώσεων αποκαθίστανται προσωρινώς και αυτοδικαίως τα κατά την 3^{ην} Αυγούστου 1936 υφιστάμενα διοικητικά και εποπτικά συμβούλια των οργανώσεων τούτων . Εις περίπτωσιν καθ' ην μέλος ή μέλη των κατά την προηγουμένη παράγραφον συμβουλίων δεν είναι πλέον εν ζωή ή δεν έχουν τα προσόντα προς εκλογήν ή έχουν απολέσει την συνεταιρικήν ιδιότητα ή δεν αποδέχονται την αποκατάστασιν των εις το αξίωμά των , η πλήρωσις των ούτω δημιουργουμένων κενών θέσεων εν τοις συμβουλίοις θέλει ενεργηθή δια διορισμού άλλων συνεταιρών ... 3. Εις τας συσταθείσας μετά την 3^{ην} Αυγούστου 1936 γεωργικάς συνεταιρικάς Οργανώσεις αποκαθίστανται από της ισχύος του παρόντος ν. , τα κατά την πρώτην Γενικήν συνέλευσιν αυτών εκλεγέντα νομίμως διοικητικά και εποπτικά συμβούλια , εφαρμοζομένων εν περιπτώσει υπάρξεως κενών , κατ' αναλογίαν των διατάξεων της προηγουμένης παραγράφου .

Άρθρ. 2. Τα κατά το προηγούμενον άρθρον αποκαθιστάμενα διοικητικά συμβούλια των πρωτοβαθμίων Οργανώσεων υποχρεούνται εντός προθεσμίας ουχί μικροτέρας του μηνός και ουχί μεγαλυτέρας των δύο μηνών από της ισχύος του παρόντος , να συγκαλέσουν την γενικήν συνέλευσιν των οργανώσεών των , προς εκλογήν οριστικών διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων και ανάδειξιν αντιπροσώπων των οργανώσεων αυτών εις τας γενικάς

συνελεύσεις των εις τας μετέχουν δευτεροβαθμίων Οργανώσεων ή Κοινοπραξιών τοιούτων Οργανώσεων .

2. Τα κατά το προηγούμενον άρθρο αποκαθιστάμενα διοικητικά συμβούλια των δευτεροβαθμίων οργανώσεων υποχρεούνται εντός προθεσμίας ουχί μικροτέρας των 45 ημερών και ουχί μεγαλυτέρας των τριών μηνών αρχομένης από της ισχύος του παρόντος νόμου να συγκαλέσουν την γενικήν συνέλευσιν των κατά την προηγούμενην παράγραφον νέων αντιπροσώπων των εις αυτάς μετεχουσών συνεταιριστικών οργανώσεων προς εκλογήν οριστικών διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων και ανάδειξιν αντιπροσώπων των οργανώσεων αυτών εις την γενικήν συνέλευσιν της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας ενώσεων γεωργικών συνεταιρισμών ή των κοινοπραξιών γεωργικών συνεταιρισμών , εφόσον μετέχουν εις τιαύτας .

Άρθρ. 3. Τα κατά το άρθρ. 1 του παρόντος αποκαθιστάμενα διοικητικά συμβούλια πασών των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων υποχρεούνται όπως , αμελλητί και εντός προθεσμίας μηνός από της ισχύος του παρόντος νόμου προβώσιν εις αναθεώρησιν των από της 4^{ης} Αυγούστου 1936 και εφεξής γενομένων εγγραφών μελών προς διαγραφήν των μελών των μη συγκεντρούντων τα εκ του νόμου και του καταστατικού εκάστης οργανώσεως απαιτούμενα προσόντα .

Άρθρ. 4. —1 . Από της ισχύος του παρόντος νόμου η πανελλήνιος Συνομοσπονδία γεωργικών συνεταιρισμών μετονομαζομένη εις πανελλήνιον συνομοσπονδίαν ενώσεων γεωργικών συνεταιρισμών , διέπεται υπό του νόμου 602 ως μεταγενεστέρως ετροποποιήθη και της περί σωματείων νομοθεσίας και λειτουργεί βάσει του κατά του την 28^{ης} Μαρτίου 1938 ισχύοντος καταστατικού αυτής . 2. Δι' αποφάσεως του υπουργού της Γεωργίας εκδιδομένης εντός 15 ημερών από της δημοσιεύσεως του παρόντος νόμου διορίζεται εις την Πανελλήνιον Συνομοσπονδίαν Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών προσωρινόν διοικητικόν συμβούλιον εκ πέντε μελών , λαμβανομένων εκ του πρώτου κατά την αρχικήν σύστασιν της εκλεγέντος διοικητικού συμβουλίου αυτής . Εάν τις των ανωτέρω μελών δεν αποδεχθή τον διορισμόν του ή παραιτηθή αντικαθίσταται δι' άλλου οριζομένου υπό του υπουργού της Γεωργίας εκ των διατελεσάντων μελών του ως άνω πρώτου διοικητικού συμβουλίου ή εξ αντιπροσώπων ενώσεων

συνεταιρισμών παρά τη συνομοσπονδία . 3. Το κατά την προηγουμένη παράγραφον προσωρινόν διοικ. συμβούλιον της Πανελληνίου συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών συνεταιρισμών , εκλέγει μεταξύ των μελών του τον πρόεδρον , τον γραμματέα και τον ταμίαν , ευρίσκεται δ' εν απαρτία παρόντων τριών εκ των μελών αυτού ... 4. Το ως άνω προσωρινόν διοικητικόν συμβούλιον της Πανελληνίου συνομοσπονδίας ενώσεων γεωργικών συνεταιρισμών υποχρεούται να καλέση κατά τας περί συγκλήσεως γενικής συνελεύσεως διατάξεις του καταστατικού της συνομοσπονδίας την γενικήν συνέλευσιν αυτής , άμα τη υποδείξει των αντιπροσώπων των δευτεροβαθμίων οργανώσεων εις αυτήν και εντός μηνός το βραδύτερο από ταύτης ...

Άρθρον 7. Αι διατάξεις του νόμου 602 του 1914 , ως ούτος ετροποποιήθη και συνεπληρώθη μεταγενεστέρως έχουν εφαρμογήν εις τας περιπτώσεις του παρόντος νόμου ως και δια την λειτουργίαν των υπ' αυτού προβλεπομένων προσωρινών διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων , εφ' όσον δεν αντίκεινται εις τας διατάξεις αυτού .

5.2 ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η νέα Διοίκηση Αριστείδη Σιδέρη , σε συνδυασμό με την ύπαρξη θέσεως Ανώτερου Συνεταιριστικού Συμβουλίου η οποία ανήκει στον Θ. Τζωρτζάκη , ελπίζεται ότι η ΑΤΕ θα εκπληρώσει τα προπολεμικά προγράμματα και τους αρχικούς σκοπούς . Η επιδίωξη αυτή είχε σαν συνέπεια να μην επανέλθει στη διεύθυνση της Συνομοσπονδίας ο Θ. Τζωρτζάκης ο οποίος αντιστάθηκε στο καθεστώς της κατοχής και της 4^{ης} Αυγούστου . Το 1946 η θέση καταργήθηκε με μεγάλες ζημιές για την ΑΤΕ και τη Συνομοσπονδία .

Έτσι ξεκινάει καινούργια δράση για εποπτεία της ΑΤΕ με σκοπό την συνεταιριστική ανασυγκρότηση και την εφαρμογή του ΑΝ 389\1945 . Οι κινήσεις αυτές για πρόοδο αναστέλλονται το 1946 με τις πολιτικές μεταβολές .

5.3 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΡΙΤΩΝ

Περιεχόμενα επιστολών και μηνυμάτων κάποιων προσωπικοτήτων στο περιοδικό «Συνεταιριστικόν Δελτίον» θεωρούνται ως σοβαρή συμπαράσταση στην ανασυγκρότηση της χώρας, δια μέσο της συνεταιριστικής ιδέας. Γράφουν σχετικά οι :

- Α.Αλεξανδρής, αρχηγός του Μεταρρυθμιστικού κόμματος.
- Αλ.Μυλωνάς, αρχηγός του Αγροτικού κόμματος.
- Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Αντιβασιλεύς Δαμασκηνός.
- Θ.Σοφούλης αρχηγός του κόμματος Φιλελευθέρων.
- Στυλ.Γονατάς, αρχηγός του Κόμματος Εθνικών Φιλελευθέρων.
- Π.Κανελλόπουλος, αρχηγός του Εθνικού Ενωτικού Κόμματος.
- Αλ.Σβώλος, καθηγητής, Πρόεδρος της ΕΛΔ - Σοσιαλιστικού Κόμματος.
- Ν.Ζιώγας, Γεν. Δ/ντης ΠΣ-ΕΓΣ.
- Π.Κουτσομητρόπουλος, υπουργός Γεωργίας.
- Ι.Ζουρίδης, Δ/ντης ΚΥΔΕΠ
- Τζών Γκλαβάντης, τ. Υπουργός Γεωργίας και Εθνικής Οικονομίας.
- Γεώργιος Σιδέρης τ. Υπουργός Γεωργίας
- Σ.Στεφανόπουλος, τ. Υπουργός Εθνικής Οικονομίας
- Γ.Τρακάκης, τ. Υποδιοικητής ΑΤΕ
- Σωτ.Αγαπητίδης, υφυπουργός Πανεπ. Αθηνών
- Απ.Παγκούτσος, τ. βουλευτής Αγροτικού Κόμματος
- Κ.Λεοντίδης, Δ/ντης Υπουργείου Γεωργίας.
- Αρ.Σιδέρης, Διοικητής ΑΤΕ
- Οι «πρωθυπουργοί της ελευθερίας» Γ.Παπανδρέου, Νικ.Πλαστήρας, Α.Βούλγαρης.
- Κ.Τζωρτζόπουλος, Δ/ντης ΑΤΕ
- Ανδρ.Λαμπρόπουλος, τ. Διοικητής ΑΤΕ.
- Ι.Σοφιανόπουλος, τ. Υπουργός εξωτερικών.
- Άλλοι αξιόλογοι σε παλαιότερα τεύχη
- Αρκετά χαρακτηριστικό είναι το κείμενο του «Ημείς και οι συνεταιρισμοί» του Θ.Καράμπελα.
- Αξιόλογο είναι το κείμενο του Γρ. Τηλικίδη τ. βουλευτή της Δημοκρατικής Ένωσης, «Η δύναμις του Συνεταιρισμού».

5.4 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Στο τέλος του 1945 έχουμε 7.017 συνεταιρισμούς από τους οποίους λειτουργούν οι 5.818 . Το 1945 δημιουργήθηκαν 390 συνεταιρισμοί .

Από το 1943 η εξέλιξη είναι η εξής :

Συνεταιρισμοί	31.12.43	31.12.44	31.12.45
Σε λειτουργία	5.327	5.412	5.878
Σε αδράνεια	1.225	1.216	1.139
	_____	_____	_____
Σύνολο	6.552	6.631	7.017

(«Συνεταιριστής» 1948 6.66)

Με βάση στοιχεία , που έδωσε η ΑΤΕ το 1963 για τα έτη 1936-1952 στο τέλος του 1945 , τα πράγματα είχαν ως εξής :

Συνεταιρισμοί	Υπήρχαν	Λειτουργήσαν
Πιστωτικοί	4.735	4.094
Προμηθευτικοί	84	55
Πωλήσεως	600	513
Παραγωγικοί	971	814
Διάφοροι	627	402
	_____	_____
Σύνολο	7.017	5.878

Κατά την περίοδο της κατοχής και του εμφυλίου επικρατεί μια διαλυτική κατάσταση ιδιαίτερα στην ύπαιθρο , εδώ εντοπίζεται λοιπόν η ανάγκη για την δημιουργία συνεταιρισμών .

Συμπέρασμα

Στο τέλος αυτής της εργασίας θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος δημιούργησε πολλά προβλήματα στον Ελληνικό λαό και κυρίως στον αγροτικό κόσμο , ο οποίος αναγκαζόταν , από τη μια να αφήνει τα χωράφια του ακαλλιέργητα , λόγω της στράτευσης των ανδρών και από την άλλη να δίνει ένα μεγάλο μέρος της σοδειάς του στον κατακτητή . Η έλλειψη τροφίμων καθώς και τα διάφορα άλλα προβλήματα στον οικονομικό , πολιτικό και κοινωνικό τομέα , ήταν αισθητά όχι μόνο στην επαρχία αλλά και στις πόλεις .

Τα πολύπλοκα προβλήματα , που δημιουργήθηκαν κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο , απαιτούσαν τη συσπείρωση του ελληνικού λαού για την επίλυσή τους . Η συσπείρωση αυτή εκφράστηκε με τη μορφή συνεταιριστικών οργανώσεων , οι οποίες συνέβαλαν σημαντικά στην οργάνωση του ελληνικού λαού , καθώς και στην καλυτέρευση του βιοτικού του επιπέδου του .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΒΔΕΛΙΔΗ Π.Σ. , «Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα» , Δ' έκδοση , Παπαζήση .
 ΑΤΕ «Απολογισμός 1940» , Αθήνα , 1941 .
 ΑΤΕ «Απολογισμός 1942» , Αθήνα , 1943 .
 ΕΥΕΛΠΙΔΗ ΧΡ. «Η γεωργία μας εις το πλαίσιον της πολεμικής μας οικονομίας» , Αθήνα , 1940 .
 ΕΥΕΛΠΙΔΗ ΧΡ. «Η γεωργία της Ελλάδος . Οικονομική και κοινωνική άποψις» , Αθήνα , 1944 .
 ΚΛΗΜΗ Ν. ΑΡΙΣΤ. «Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» , Τόμος Τρίτος , Αθήνα , 1991 .
 ΜΑΤΣΗ Π. «Συνεταιρισμοί» , Αθήνα , 1944 .
 ΜΠΑΚΑΛΜΠΑΣΗ ΑΛ. «Η Οικονομία της Ελλάδος και η οργανωμένη ιδιωτική πρωτοβουλία κατά την περίοδο της κατοχής 1941-1944» , Αθήνα , 1944 .
 ΡΑΖΗ ΝΙΚ. «Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και η αγροτική πίστις εν Γερμανία» , Αθήνα , 1940 .
 ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Κ. «Στοιχεία Μεθοδολογίας» , Λήδρα , 1991 .

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ :

- ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ «Δράση – Ιδεολογία – Επιστήμη»
 Τεύχος 17.
 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ «Δράση – Ιδεολογία – Επιστήμη»
 Τεύχος 18.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : 1940	
1.1 Η απαρχή του πολέμου	4
1.2 Προσφορά στον αγώνα	5
1.3 Εργασίες – Δραστηριότητες	9
1.4 Συνεταιριστικές Οργανώσεις	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
2.1 Ιστορική αναδρομή	17
2.2 Η Γενική κατάσταση της Ελλάδος	18
2.3 Διεθνικά	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ (1942-1944)	
3.1 Η κατοχή από τους Βούλγαρους , τους Ιταλούς και τους Γερμανούς	22
3.2 Εξέλιξη και δράση	23
3.3 Ο αγώνας των καταναλωτικών συνεταιρισμών και η Προσπάθεια συνεργασίας τους με τους γεωργικούς	29
3.4 Λαϊκές αντιδράσεις σε συνδυασμό με προσπάθειες για την απαλλαγή των αγροτών από τις αναγκαστικές συγκεντρώσεις των προϊόντων	47
3.5 Συμβολή στον απελευθερωτικό αγώνα	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : Η ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ (1942 – 1944)	
2.1 Συνεταιριστικά – Αγροτικά – Επισιτιστικά	61
2.2 Ο νόμος 479\1943	67
2.3 Ρυθμίσεις της ΠΕΕΑ	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : 1945

5.1	Νομοθετικές διατάξεις	71
5.2	Διοίκηση	74
5.3	Συμβολή τρίτων	75
5.4	Αριθμητική εξέλιξη	76
	Συμπέρασμα	77
	Βιβλιογραφία	78

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Μετά το από ___/___/___ Υπηρεσιακό Σημείωμα του τμήματος Σ.Σ.Ο.Ε., σας δηλώνω υπεύθυνα ότι διδάξα τα μαθήματα που μου κατέθηκαν στις ημέρες που ορίστηκαν στο ωρολόγιο πρόγραμμα του τμήματος, όπως αναλυτικά φαίνονται παρακάτω, για το μήνα .

ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ

Α.Α	ΜΑΘΗΜΑ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Δ	Τ	Τ	Π	Π	ΣΥΝΟΛΟ

Σε περίπτωση που δεν διεξαχθεί το μάθημα να αναγραφεί στο χώρο αυτό το μάθημα, η ημερομηνία και ο λόγος :

Ο/Η ΔΗΛ _____

(υπογραφή)

* (Χώρος για ημερομηνίες.)